

Народна банка на Република Северна Македонија
Дирекција за финансиска стабилност и макропрудентна политика

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2021 ГОДИНА***

декември 2021 година

Содржина

Резиме.....	3
I. Структура на банкарскиот систем.....	5
II. Ризици во банкарското работење.....	9
1. Кредитен ризик.....	10
2. Валутен ризик.....	22
3. Ликвидносен ризик.....	27
4. Ризик од промена на каматните стапки.....	34
5. Ризик од несолвентност.....	38
III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем.....	45
1. Активности на банките.....	46
2. Профитабилност.....	62

Резиме

Банките, и во третиот квартал од 2021 година, работеа во услови на пандемија.

Покрај неизвесностите поради пандемијата, во овој период беа нагласени и ризиците поврзани со нарушувањето на синџирите на снабдување и променливоста на пазарите на примарни производи. Во услови на задржана макроекономска стабилност, продолжи растот на депозитите на банкарскиот систем, но забавено, на квартална основа. Депозитите во девизи и на многу кратки рокови и натаму најмногу придонесуваат за кварталниот раст на вкупните депозити. Забавување на квартална основа забележа и растот на кредитите, којшто главно беше насочен кон населението, и тоа претежно во денари или во денари со девизна клаузула. Овој квартал беше означен и со завршувањето на процесот на присоединување на една банка кон друга, што доведе до намалување на бројот на банките и окрупнување на банкарскиот систем. Тоа, од своја страна, доведе до извесно зголемување на показателите за концентрација на активностите на банкарскиот систем.

Народната банка применуваше олабавена монетарна политика и во третиот квартал од 2021 година, задржувајќи ја основната каматна стапка на историски најниското ниво од 1,25%. На почетокот на август, Советот на Народната банка одлучи да ја укине Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда (којашто беше донесена во февруари 2021 година). Укинувањето на Одлуката беше направено по претходно спроведена детална анализа на актуелните околности, движења и согледувања за банкарскиот систем и окружувањето во коешто работи, земајќи ги притоа предвид и резултатите од спроведените стрес-тестирања за отпорноста на банкарскиот систем на претпоставени шокови.

Солвентноста на банкарскиот систем се задржа на стабилно ниво.

По укинувањето на Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда, две банки исплатија дивиденда на акционерите, што немаше позначително влијание врз нивната капитализираност и капитализираноста на банкарскиот систем. Стапката на адекватност на капиталот е непроменета (17,3%), во споредба со 30.6.2021 година, што е резултат на многу малите квартални промени на сопствените средства и активата пондерирана според ризиците. Во структурата на сопствените средства преовладува редовниот основен капитал, со преку 90%, а го сочинуваат капитални позиции од највисок квалитет. Покрај тоа, околу 11% од сопствените средства на банкарскиот систем се „слободни“ сопствени средства, над потребниот регулаторен и супервизорски минимум. Резултатите од спроведеното стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови упатуваат на задоволителна отпорност и се слични како и во претходниот квартал, со оглед на сличното почетно ниво на стапката на адекватност на капиталот пред спроведувањето на симулациите.

Показателите за ликвидноста и натаму се на задоволително ниво. Во третиот квартал од 2021 година, ликвидните средства на банкарскиот систем забележаа многу мал квартален пад, што услови извесно намалување и на показателите за ликвидноста. Сепак, тие и понатаму упатуваат на соодветно управување на банките со ликвидносниот ризик, што се потврдува со релативно стабилното учество на ликвидните средства во вкупната актива на банките (31,6%) и покриеноста на краткорочните обврски и депозитите од

домаќинствата со ликвидни средства, коишто исто така се задржаа на стабилно ниво (од 51,7% и 62,7%, соодветно). Стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем (англ. Liquidity Coverage Ratio) изнесува 277,7%, што е речиси трипати повисоко ниво од регулаторниот минимум (100%) и го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем.

Во третиот квартал од 2021 година, нефункционалните и редовните реструктурирани кредити на нефинансиските субјекти бележат раст, но остварувањето на кредитниот ризик е во контролирани рамки. Растот на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти услови минимално зголемување на нивното учество во вкупните кредити, за 0,1 процентен поен, до нивото од 3,6%. Од секторски аспект, растот на нефункционалните кредити беше сконцентриран кај кредитите на домаќинствата, додека нефункционалните корпоративни кредити минимално се намалија. Соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити се задржа на историски најниското ниво од 5,1% во портфолиото на корпоративни кредити, додека во кредитното портфолио составено од домаќинствата се влоши за 0,2 процентни поена и на 30.9.2021 година достигна 2,2%. Редовните реструктурирани кредити бележат забрзан раст во изминатите три квартали, којшто во поголем дел произлегува од кредитите реструктурирани заради влошена финансиска состојба на клиентите како последица на корона-кризата. Учеството на редовните реструктурирани кредити во вкупните редовни кредити на нефинансиските субјекти се зголеми за 0,3 процентни поени и на 30.9.2021 година достигна 2%, што засега не претставува значаен фактор на ризик.

Во првите девет месеци од 2021 година, банкарскиот систем оствари повисока добивка од работењето, во споредба со истиот период од претходната година. Повисоката добивка најмногу произлегува од некаматните приходи на банките, што е најмногу резултат на зголемените приходи врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и на повисоките нето-приходи од провизии и надоместоци. Нето каматниот приход, исто така, имаше малку повисок придонес во зголемувањето на добивката, во споредба со претходните години. Стапките на поврат на просечната актива и просечниот капитал и резерви забележаа подобрување во споредба со првите девет месеци од 2020 година и достигнаа нивоа од 1,6% и 13,4% соодветно. Показателите за оперативната ефикасност бележат различни движења, при раст на оперативните трошоци од 7,8%, во однос на истиот период од претходната година.

Изложеностите на банкарскиот систем на валутниот и ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности изнесуваат 4,6% и 10,6% од сопствените средства, соодветно, што е прифатливо и под пропишаните лимити.

Ризиците во врска со динамиката на раст на економската активност и активностите на банкарскиот систем во наредниот период во голема мера се поврзани со натамошните случувања во врска со здравствената криза, но и со нарушувањата во глобалните синџири на снабдување и производство, како и со актуелната енергетска криза. Народната банка и натаму будно ќе ги следи состојбите и соодветно ќе презема мерки секогаш кога е потребно.

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.9.2021 година, бројот на банките во Република Северна Македонија се намали за една¹ во однос на претходниот квартал и изнесува тринаесет. Истовремено, се намали и бројот на банките во претежна странска сопственост (девет банки), како и бројот на подружниците на странски банки (пет банки).

Табела бр. 1

Структура на поважните позиции од билансите, според претежната сопственост на банките (со состојба на 30.9.2021 година)

во милиони денари и во проценти

Тип на сопственост	Број на банки	Капитал и резерви		Актива		Кредити на нефинансиски сектор		Депозити од нефинансиски сектор		Вкупни приходи*		Финансиски резултат*	
		Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %	Износ	Во %
Банки во претежна сопственост на странски акционери	9	57.397	76,3%	432.851	71,1%	304.333	81,8%	311.900	69,1%	19.272	74,6%	6.122	71,5%
- подружници на странски банки	5	50.727	67,4%	361.688	59,4%	252.215	67,8%	265.579	58,8%	16.484	63,8%	5.555	64,9%
- Австрија	1	8.323	11,1%	70.920	11,7%	52.575	14,1%	44.085	9,8%	2.761	10,7%	381	4,4%
- Бугарија	1	1.242	1,6%	11.129	1,8%	7.524	2,0%	7.649	1,7%	399	1,5%	15	0,2%
- Грција	1	17.349	23,1%	106.979	17,6%	77.506	20,8%	84.558	18,7%	5.654	21,9%	2.414	28,2%
- Словенија	1	13.406	17,8%	103.154	16,9%	66.384	17,9%	82.943	18,4%	5.133	19,9%	2.175	25,4%
- Турција	1	10.407	13,8%	69.505	11,4%	48.226	13,0%	46.345	10,3%	2.536	9,8%	570	6,7%
- останати банки во претежна странска сопственост	4	6.670	8,9%	71.163	11,7%	52.118	14,0%	46.321	10,3%	2.788	10,8%	567	6,6%
- Бугарија	2	3.178	4,2%	26.490	4,4%	18.514	5,0%	19.361	4,3%	1.369	5,3%	293	3,4%
- Германија	1	2.913	3,9%	36.711	6,0%	28.327	7,6%	21.373	4,7%	1.074	4,2%	175	2,0%
- Швајцарија	1	578	0,8%	7.962	1,3%	5.276	1,4%	5.587	1,2%	346	1,3%	99	1,2%
Банки во претежна сопственост на домашни акционери	4	17.860	23,7%	175.744	28,9%	67.529	18,2%	139.775	30,9%	6.555	25,4%	2.440	28,5%
- приватна сопственост	3	15.024	20,0%	164.530	27,0%	67.499	18,2%	139.775	30,9%	6.442	24,9%	2.401	28,0%
- државна сопственост	1	2.836	3,8%	11.214	1,8%	30	0,0%	0	0,0%	113	0,4%	38	0,4%
Вкупно:	13	75.257	100,0%	608.595	100,0%	371.861	100,0%	451.675	100,0%	25.828	100,0%	8.562	100,0%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

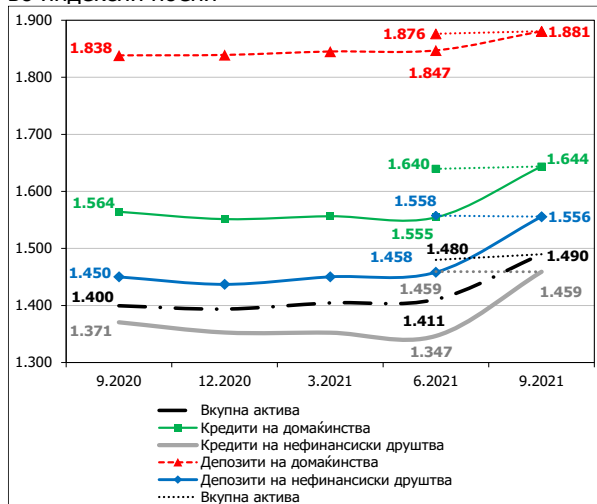
* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.9.2020 – 30.9.2021 година).

Во третиот квартал од 2021 година, банките во претежна странска сопственост и натаму се најзастапени во структурата на поважните позиции од билансите на банкарскиот систем. Промените во споредба со претходниот квартал се минимални, освен кај учеството на банките во претежна странска сопственост во вкупниот финансиски резултат, којшто бележи зголемување за 1,5 процентни поени (до нивото од 71,5%) и кај капиталот и

¹ Со Решението на гувернерот на Народната банка на 21 мај 2021 година е издадена дозвола за статусна промена – присојединување на „Охридска банка“ АД Скопје кон „Шпаркасе банка Македонија“ АД Скопје. Согласно со Решението, „Шпаркасе банка Македонија“ АД Скопје и „Охридска банка“ АД Скопје беа задолжени во рок од 45 дена да донесат одлука за статусна промена – присојединување. Уписот на промената во Централниот регистар на Република Северна Македонија е спроведен на 16 јули 2021 година, а прв работен ден на интегрираната банка е 19 јули 2021 година.

Графикон бр. 1
Херфиндалов индекс*
во индексни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* На графиконот се дадени и вредностите на индексот со состојба на 30.6.2021 (со испрекинати линии), каде се вклучени ефектите од присојединувањето на двете банки (податоците за двете банки на 30.6.2021 година се земени на збирна основа, односно двете банки се сметани како единствена институција).

Табела бр. 2

Показатели за концентрацијата на поважните позиции од билансите кај трите и петте најголеми банки во проценти

Позиција	30.09.2021		30.06.2021		
	CR3	CR5	CR3	CR5	CR5**
Вкупна актива	58,2	81,3	57,5	77,0	81,6
Кредити на домаќинства	61,2	83,2	60,1	78,2	83,2
Кредити на нефинансиски друштва	50,5	79,0	49,0	76,6	78,6
Депозити на домаќинства	71,0	85,6	70,9	82,4	85,6
Депозити на нефинансиски друштва	55,4	83,6	55,7	79,6	84,4
Финансиски резултат*	76,5	87,6	74,2	87,4	87,4
Вкупни приходи*	61,3	81,8	61,4	77,3	81,6

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Вкупните приходи и финансискиот резултат се пресметани за последните дванаесет месеци (30.9.2020 – 30.9.2021 година).

** Показателот од оваа колона е пресметан со вклучување на ефектот од присојединувањето на двете банки (податоците за двете банки на 30.6.2021 година се земени на збирна основа, односно двете банки се сметани како единствена институција).

резервите, којшто бележи зголемување за 1,4 процентни поени (до нивото од 76,3%). И понатаму, најизразено е учеството на банките во странска сопственост во вкупните кредити на нефинансискиот сектор (81,8%).

Концентрацијата во банкарскиот систем забележа зголемување, што е најмногу последица на присојединувањето на една банка кон друга. Со состојба на 30.9.2021 година, сите вредности на Херфиндаловиот индекс² бележат извесно зголемување во споредба со претходниот квартал. Поединечно анализирано, по категории активности, позначително зголемување се забележува кај кредитите на нефинансиските друштва од 112 индексни поени и кај депозитите на нефинансиските друштва од 97 индексни поени. Со исклучок на депозитите од домаќинства (каде што Херфиндаловиот индекс во последните 5 квартали е малку над прифатливото ниво од 1.800 индексни поени), кај сите останатите категории активности, Херфиндаловиот индекс **е во рамките на прифатливите вредности**³.

На квартална основа, речиси сите показатели за учеството на трите и петте најголеми банки во банкарскиот систем во одделните категории активности бележат зголемување. Малку поголем раст бележат показатели за учеството на петте најголеми банки (пр. кај кредитите на домаќинства за 5 п.п. или кај вкупните приходи за 4,5 п.п.), како последица на претходно споменатото присојединување на една банка кон друга.

Разликата во износот на активата помеѓу банките и натаму е висока, при што распонот помеѓу банката со највисоко учество

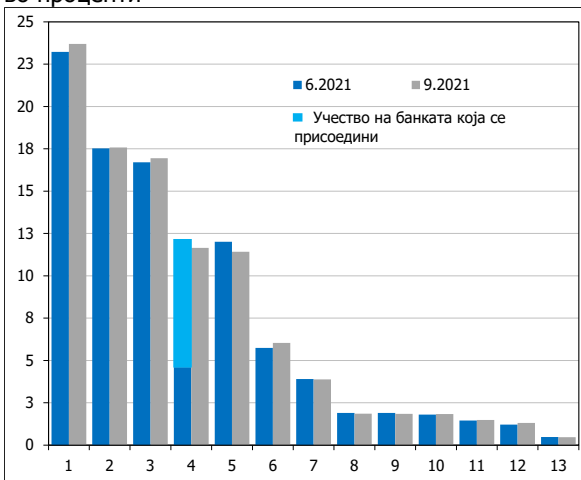
² Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

³ Кога индексот се движи во интервал од 1.000 до 1.800 поени, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

Графикон бр. 2

Учества на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем* во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Со состојба на 30.6.2021 година, двете банки коишто подоцна се интегрираа во една институција се презентирани во рамки на еден столб, каде може да се согледа и одделното пазарно учество на тие две банки.

(23,7%) и банката со најниско учество (0,5%) во вкупната актива се зголеми, на квартална основа, за 0,5 процентни поени. Притоа, седум банки имаат поединечни пазарни учества помали од 5% (нивното заедничко пазарно учество изнесува 12,7%). По поединечни банки, позабележително зголемување на пазарното учество според вкупната актива бележат првата, третата и шестата банка според големината на активата, додека позначително намалување на пазарното учество бележат четвртата и петтата банка. Кај останатите банки пазарните учества се речиси непроменети.

II. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Во третиот квартал од 2021 година дојде до одредено остварување на кредитниот ризик, што се согледува преку повисокото ниво на нефункционалните кредити, како и растот на реструктурираните кредити. При забавена кредитна поддршка на нефинансискиот сектор, стапката на нефункционалните кредити минимално се влоши и изнесува 3,6%. Притоа, неизвесноста поврзана со развојот на пандемијата и процесот на имунизација⁴ и понатаму се значаен фактор којшто влијае врз висината на кредитниот ризик на кој се изложени банките.

Од секторски аспект, растот на нефункционалните кредити главно беше сконцентриран кај кредитите на домаќинствата. Нефункционалните корпоративни кредити минимално се намалија, главно поради отписот на нефункционалните побарувања од еден поголем клиент. Сепак, во рамките на кредитното портфолио на нефинансиските друштва, дојде и до одредено остварување на кредитниот ризик поради неисполнувањето на обврските на одделни корпоративни клиенти од неколку дејности, за кои банките го олеснија финансискиот товар заради корона-кризата. Соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити се задржа на историски најниското ниво од 5,1% во портфолиото на корпоративни кредити, додека во кредитното портфолио составено од домаќинствата се влоши за 0,2 процентни поена и на 30.9.2021 година достигна 2,2%. И покрај зголеменото остварување на кредитниот ризик, сепак застапеноста на нефункционалните кредити во вкупното кредитно портфолио не е високо.

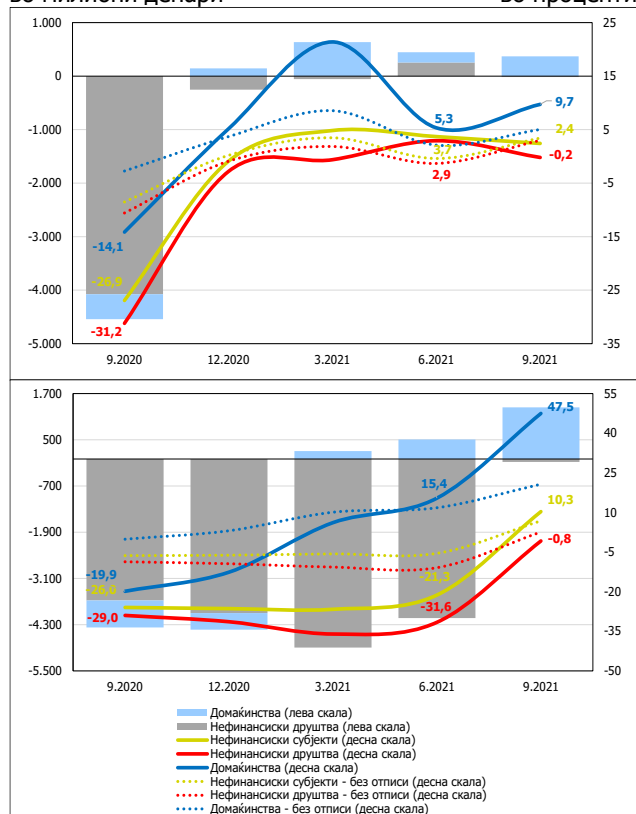
Покриеноста на нефункционалните кредити со исправка на вредноста за нив е на релативно високо ниво, и покрај незначителното намалување во третиот квартал од 2021 година, што заедно со задоволителниот обем и квалитет на сопствените средства, ги ограничува негативните ефекти врз солвентноста на банките од евентуална целосна ненаплатливост на овие кредити. Ова се потврдува и со резултатите од стрес-тестирањето, според кои солвентноста на банкарскиот систем би била „загрозена“ единствено при исклучително висок раст на нефункционалните кредити.

Привременото одложување на наплатата кај кредитите коишто беа под т.н. корона-мерки, односно со мораториум на отплатите, заврши кај речиси сите клиенти заклучно со септември 2021 година. Од почетокот на 2021 година, банките ги засилија постапките на реструктурирање на обврските на кредитокорисниците со финансиски тешкотии. Сепак, кредитите реструктурирани заради корона-кризата имаат многу мало учество во вкупните кредити на нефинансискиот сектор (0,7%) и засега не претставуваат значаен фактор на ризик. Но, со оглед на продолженото времетраење на пандемијата, може да се очекува зголемен обем на реструктурирања во наредниот период, заради соодветно приспособување на условите на кредитите на финансиската состојба на клиентите. Претпазливоста и објективноста на банките при спроведувањето на реструктурирањата ќе овозможи полесно пребродување на кризата со ковид-19 и натамошно непречено функционирање на

кредитокорисниците, со што ќе се задржи квалитетот на кредитното портфолио на банките. Може да се очекува натамошно зголемено остварување на кредитниот ризик и раст на нефункционалните кредити кај банките. Главен извор на новите нефункционални кредити се побарувањата од клиентите соочени со поизразени финансиски тешкотии, односно со нестабилни/неизвесни месечни примања, како и оние чијшто доход е поврзан со дејностите кај кои најмногу се одразија негативните ефекти од корона-кризата, а кај кои не постоеле услови за да се изврши реструктурирање или направеното реструктурирање не ги дало очекуваните резултати.

Графикон бр. 3
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

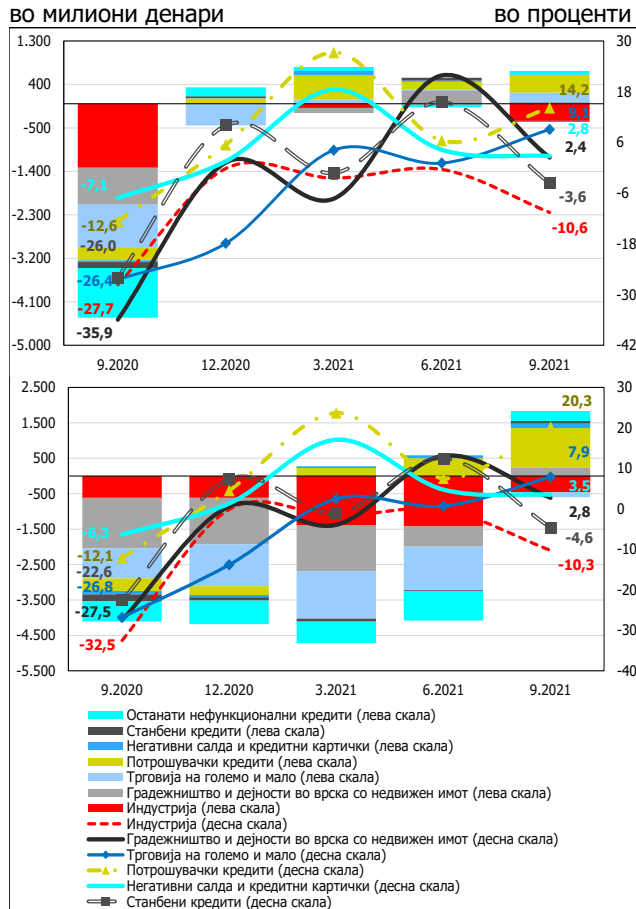
Забелешка: На линиите со точки е прикажан растот на нефункционалните кредити со исклучување на ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.9.2021 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот ги содржи и наплатените задолжително отпишани кредити.

1.1. Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Во третиот квартал од 2021 година, вкупните нефункционални кредити на нефинансискиот сектор се зголемија за 2,4% (или за 311 милиони денари). Зголемувањето на нефункционалните кредити главно произлегува од кредитите коишто беа под т.н. корона-мерки. Од почетокот на пандемијата, поддржано со регулаторната флексибилност овозможена од носителите на политиките, банките им го олеснија кредитниот товар на дел од своите клиенти, претежно преку одобрување грејс-периоди на обврските врз основа на кредитите, со што придонесоа за забавување на остварувањето на кредитниот ризик и на создавањето нови нефункционални кредити. Неизвесноста околу времетраењето на пандемијата на корона-вирусот и натаму е присутна, како и последователната неизвесност околу редовноста на клиентите во отплатата на кредитите, во услови кога грејс-периодот истече кај речиси сите кредити кај кои беше одобрен (99,6% заклучно со 30.9.2021 година). Поради тоа, може да се очекува натамошно повисоко остварување на кредитниот ризик и раст на

⁴ Во услови на појава на нови варијанти и бранови на ширење на вирусот и релативно ниско ниво на вештачка имунизација, што наметна потреба и од воведување одделни рестриктивни мерки со цел да се стимулира зголемена вакцинација на населението.

Графикон бр. 4
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити по одделни дејности (нефинансиски друштва) и кредитни производи (домаќинства) во милиони денари

Источник: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нефункционалните кредити кај банките, особено од кредитите со одобрен втор грејс-период. На агрегирано ниво, овие кредити за кои бил одобрен втор грејс-период, зафаќаат само 4,5% од вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор на 30.9.2021 година⁵. Но кај одделни дејности во рамките на корпоративниот сектор, кредитите со одобрен грејс-период се позастапени, при што најзастапени, со 22,0%, се кај клиентите од „угостителската дејност“, како една од најпогодените економски гранки од корона-кризата.

Зголемувањето на обемот на нефункционалните кредити во третиот квартал од годината главно произлегува од нивното зголемување кај домаќинствата. Нефункционалното кредитно портфолио составено од домаќинствата квартално порасна за 9,7%, или за 370 милиони денари⁶. Растот на нефункционалните кредити на домаќинствата речиси во целост им се припишува на нефункционалните потрошувачки кредити, коишто се зголемија за 14,2%, или за 360 милиони денари. Раст бележат и нефункционалните кредити врз основа на пречекорувања на трансакциските сметки (за 11 милиони денари, или 5,3%) и другите кредити (за 16 милиони денари, или 7,5%). Новите нефункционални кредити од домаќинствата во најголем дел се последица на неисполнувањето на кредитните обврски на повеќе клиенти на поединечни мали износи, за коишто отплатата на кредитите беше времено „замрзната“ заради корона-кризата.

Нефункционалните кредити на претпријатијата⁷ минимално се

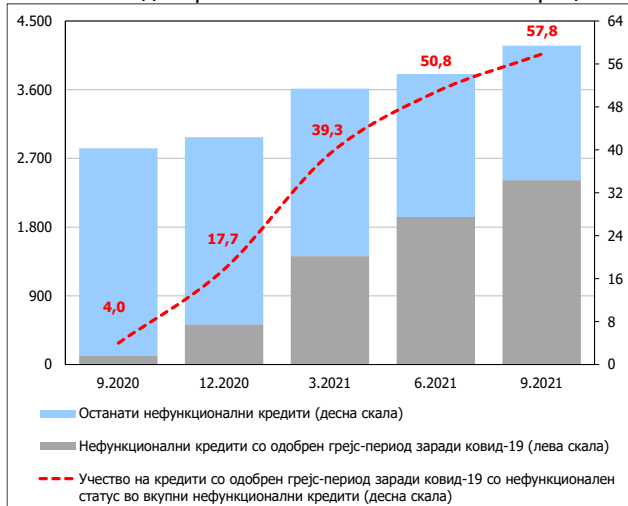
⁵ Според одделните сектори, кредитите за кои било одобрен втор грејс-период учествуваат со 5,2% и 4,0% во вкупните редовни кредити на претпријатијата и домаќинствата, соодветно.

⁶ Доколку се исклучи ефектот од задолжителните нето-отписи, тогаш кварталниот раст на нефункционалните кредити е помал и изнесува 5,0%. Ова се должи на поголемиот раст на наплатените претходно задолжително отпишани кредити, наспроти зголемувањето на отпишаните кредити во третиот квартал од 2021 година.

⁷ Нефункционалните кредити на претпријатијата преовладуваат во вкупното нефункционално портфолио со учество од 67,4%.

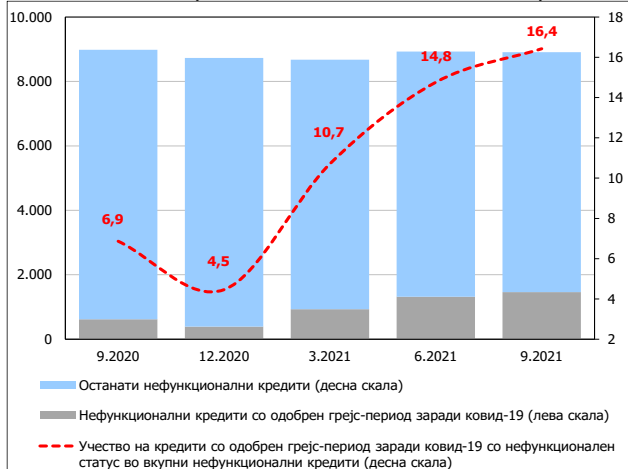

Графикон бр. 5 Нефункционални кредити на домаќинствата и учество на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период заради ковид-19 во вкупните нефункционални кредити на секторот во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 6 Нефункционални кредити на нефинансиските друштва и учество на нефункционалните кредити со одобрен грејс-период заради ковид-19 во вкупните нефункционални кредити на секторот во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

намалија, за 0,2%, или за 18 милиони денари. Во корпоративното кредитно портфолио, нефункционалните кредити бележат различни движења кај одделните дејности. Така, поизразено зголемување е карактеристично кај клиентите од „преработувачката индустрија“⁸, „трговијата на големо и мало“ и „транспортот и складирањето“, додека позначително намалување е забележано кај клиентите од дејноста „снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“. Отписот на нефункционалните побарувања од еден поголем клиент најмногу придонесува за речиси непроменето ниво (или пад од 0,2 п.п.) на нефункционалните корпоративни кредити во третиот квартал од 2021 година⁹. Новите нефункционални кредити произлегуваат главно од преминот на побарувањата од неколку поголеми клиенти во нефункционален статус, а на кои им беше одобрен грејс-период заради состојбите поврзани со ковид-19.

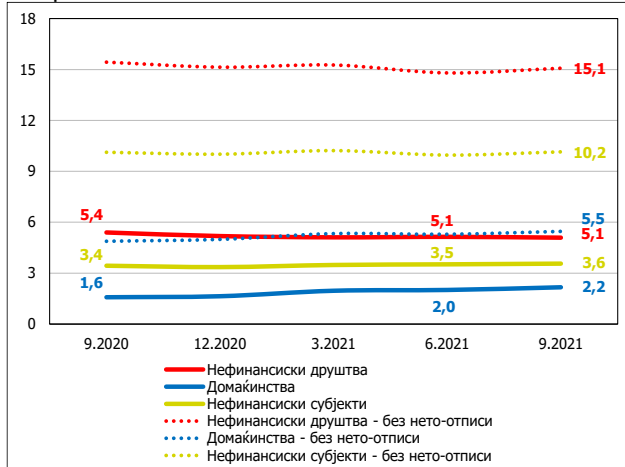
Засега, создавањето нови нефункционални кредити е помалку изразено кај корпоративното кредитно портфолио, во споредба со кредитите на домаќинствата. Нефункционалните кредити каде што претходно било одобрено олеснување заради корона-кризата зафаќаат близу 60% од вкупните нефункционални кредити на домаќинствата на 30.9.2021 година и во целост го условуваат кварталниот раст на вкупните нефункционални кредити на овој сектор. Нефункционалните кредити коишто произлегуваат од кредитите коишто беа под мораториум зафаќаат околу 16% од вкупните нефункционални кредити на претпријатијата.

⁸ Растот на нефункционалните кредити на оваа дејност е сконцентриран во индустриските гранки: „прехранбена индустрија“, „останата преработувачка индустрија“ и „хемиска индустрија“.

⁹ Без ефектот од овој поголем отпис нефункционалните кредити и на претпријатијата би забележале раст, за 9,2%.

Графикон бр. 7

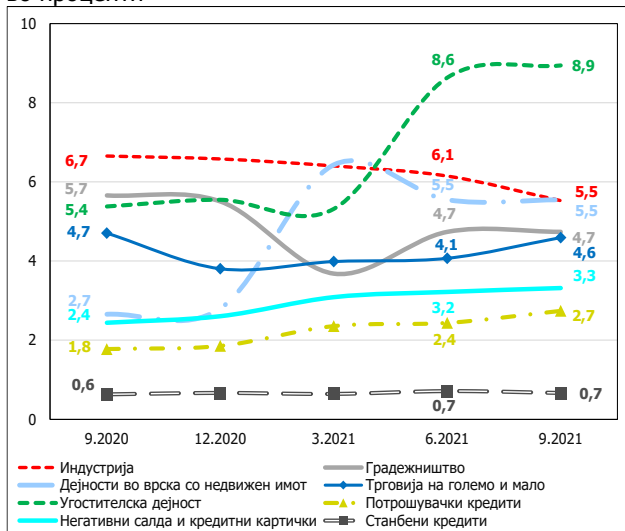
Стапка на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, по одделни сектори во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 8

Стапка на нефункционалните кредити по одделни дејности и кредитни производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

При раст на нефункционалните кредити и натамошна кредитна поддршка од страна на банките (но забавена на квартална основа), **квалитетот на кредитното портфолио на банките остана речиси ист во третиот квартал од 2021 година.** На 30.9.2021 година, учеството на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансискиот сектор изнесува 3,6%¹⁰ и е повисоко за 0,1 процентен поен во споредба со претходниот квартал.

Малку поизразено влошување на соодносот меѓу нефункционалните и вкупните кредити има во портфолиото на домаќинствата, каде што на 30.9.2021 година, 2,2% од вкупните кредити се нефункционални. Оваа стапка е повисока кај потрошувачките кредити (и изнесува 2,7%, при квартално зголемување за 0,3 процентни поени) и пречекорувањата на трансакциските сметки (3,3%, при раст од 0,2 процентни поена). Стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата (без ефектот од нето-отписите) изнесува 5,5% и со зголемувањето во третиот квартал од 2021 година се приближи до нејзиниот 10-годишен подвижен просек (5,7%).

Во корпоративното кредитно портфолио, стапката на нефункционалните кредити се задржа на историски најниското ниво од 5,1%¹¹. Според одделните дејности, оваа стапка бележи влошување кај „трговијата на големо и мало“ и „угостителската дејност“. Сепак, доколку се исклучи ефектот од нето-отписите, стапката на нефункционалните корпоративни кредити изнесува 15,1% и се приближи до нејзиниот 10-годишен подвижен просек (15,6%).

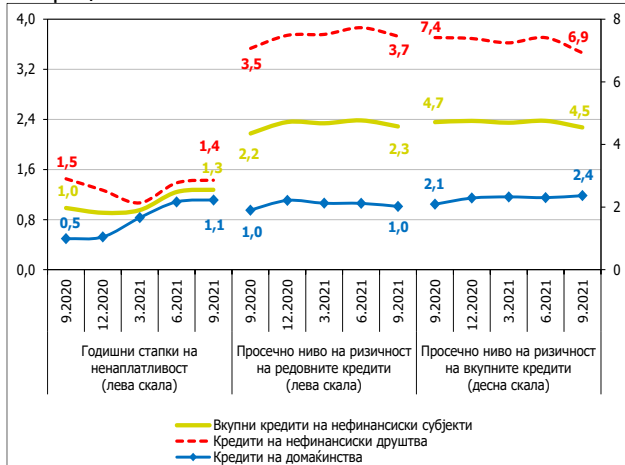
¹⁰ Без ефектот од задолжителните нето-отписи, учеството на нефункционалните во вкупните кредити изнесува 10,2% и е под нивото на 10-годишниот подвижен просек (11,0%).

¹¹ Доколку се исклучи ефектот од споменатиот поголем отпис, стапката на нефункционалните кредити изнесува 5,5%.

Графикон бр. 9

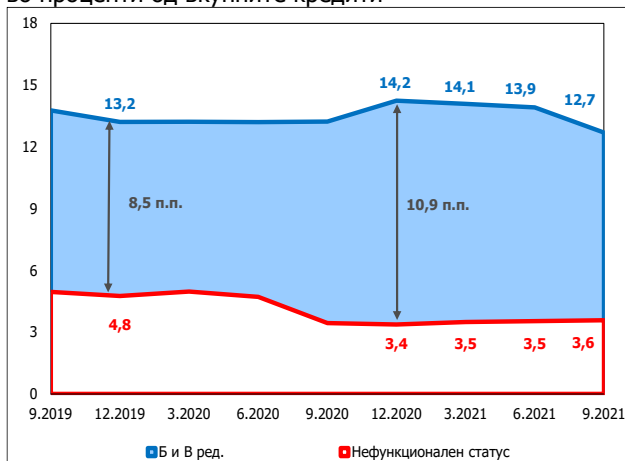
Годишни стапки на ненаплатливост и просечно ниво на ризици на редовните и вкупните кредити, по одделни сектори во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 10

Кредити на нефинансиските субјекти, по категории на ризик во проценти од вкупните кредити

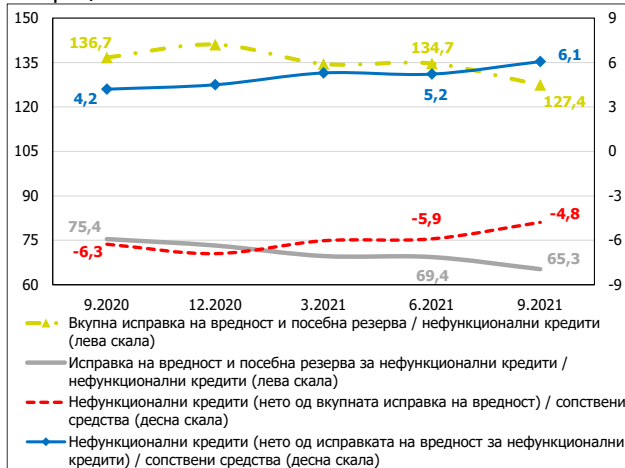
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Годишната стапка на ненаплатливост на редовната кредитна изложеност на севкупниот нефинансиски сектор и одделно, на двата негови сегмента, е непроменета во третиот квартал од 2021 година.

Сепак, просечната резервираност на вкупните редовни кредити бележи намалување (влошување). Кај домаќинствата, во текот на 2021 година, се забележува раст на стапката на ненаплатливост, пред сè поради корона-мерките за кредитите чијшто мораториум истече при крајот на 2020 година. Притоа, банките соодветно не ги зголемиле просечните очекувани загуби од ова портфолио, што дава сигнал за можно потценување на ризиците од ова портфолио од страна на банките. Оттука, потребно е внимателно следење на квалитетот на овој сегмент од кредитното портфолио на банките, особено кредитите коишто претходно биле со привремено одложена наплата поради пандемијата. Кај претпријатијата, банките постојано издвојуваат повисок износ на исправка на вредноста во однос на остварените стапки на ненаплата, што е показател за нивните согледувања за повисоки ризици од пласманите кон претпријатијата отколку кон домаќинствата, коишто и повеќе ги покриваат со резервации.

Пандемијата на ковид-19 предизвика раст на кредитите коишто се редовни, но се отплаќаат со одредено задоцнување и забавена појава на нови нефункционални кредити поради одобриениот мораториум, што беше особено изразено кон средината на минатата, 2020 година. Во четвртиот квартал од 2020 година, со прекилот на важноста на регулаторните олеснувања преземени заради корона-кризата, се забележа одредено разместување во рамките на редовните кредити, од категоријата на ризик „А“, кон следните две

Графикон бр. 11
Покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста во проценти

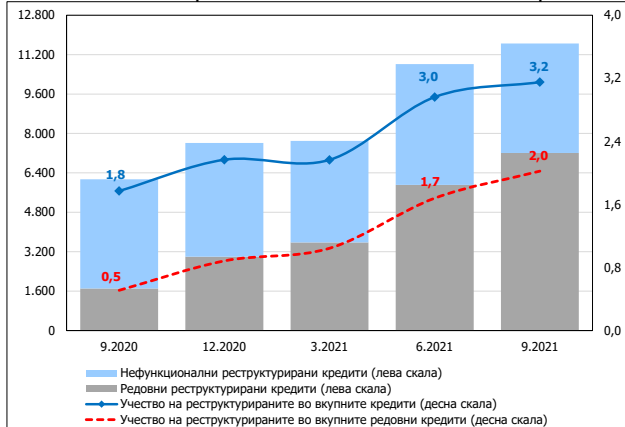

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

категории на ризик („Б“ и „В“, чиешто учество во вкупните кредити на нефинансиските субјекти се зголеми до 14,2% на 31.12.2020 година), а нефункционалните кредити се намалија. Ова доведе до проширување на јазот помеѓу овие две групи кредити („Б“ и „В“ – редовни и нефункционалните кредити) коешто беше присутно три последователни квартала, сè до третиот квартал од 2021 година, кога бележи стеснување.

Негативните ефекти од евентуалната целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, односно обемот на неочекувани загуби врз оваа основа, имаат ограничено влијание врз солвентноста на банкарскиот систем. Имено, нефункционалните кредити се во добар обем покриени со исправка на вредноста (65,3%), и покрај намалувањето во однос на претходниот квартал. Така, нерезервиралиот износ на нефункционалните кредити претставува 6,1% од сопствените средства на банкарскиот систем и при претпоставка за негова целосна ненаплатливост не би била загрозувана солвентноста на системот.

Графикон бр. 12 Реструктурирани кредити на нефинансиските субјекти во милиони денари

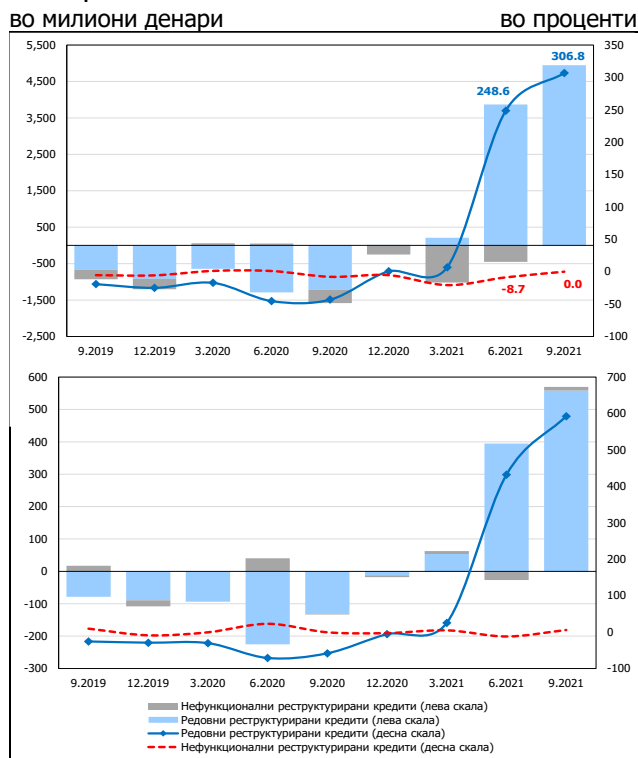
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Реструктурираните кредити по својата природа се кредити со мален кредитен квалитет, бидејќи реструктурирањето се врши на побарувањата од клиенти кои имаат влошена финансиска состојба. Доколку со реструктурирањето не се постигнат очекуваните цели за приспособување на кредитниот товар на финансиската состојба на клиентот, овие кредити ќе претставуваат извор на нови нефункционални кредити. Тековно, редовните реструктурирани кредити имаат мало учество во вкупните редовни кредити на банките, коешто изнесува 2% на 30.9.2021 година. Овие кредити го покажуваат потенцијалниот раст на нефункционалните

Графикон бр. 13 Квартална промена на реструктурираните кредити, по одделни сектори

Источник: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредити при хипотетичка симулација на целосна неуспешност на реструктурирањата.

Исто така, забрзаниот раст на редовните реструктурирани кредити во последните три квартали наметнува потреба од внимателно следење на нивниот квалитет, и покрај малиот обем на овие кредити. Имено, во третиот квартал од 2021 година, редовните реструктурирани кредити бележат раст од 21,9%, или 1.297 милиони денари, додека кумулативно за првите девет месеци од 2021 година, овие кредити се зголемиле за повеќе од двојно (за 140,5%, или за 4.211 милион денари). Тековниот раст на редовните кредити во структурата на реструктурираните кредити¹² се согледува и преку фактот дека втор квартал по ред редовните реструктурирани кредити имаат поголем удел (61,8% на 30.9.2021 година) во вкупните реструктурирани кредити во однос на нефункционалните реструктурирани кредити. Повисокиот инхерентен ризик од реструктурираните кредити се согледува и преку нивната значително повисока просечна резервираност (36,0%), отколку просечната резервираност на вкупните кредити (4,5%). Повисоката покриеност е особено видлива кај редовните реструктурирани кредити¹³, додека покриеноста на нефункционалните реструктурирани кредити со издвоени резервации е многу слична со покриеноста на вкупните нефункционални кредити.

Речиси целото реструктурирано кредитно портфолио (околу 93%) се состои од правни лица. Сепак, зголемени реструктурирања во текот на 2021 година има и кај двата

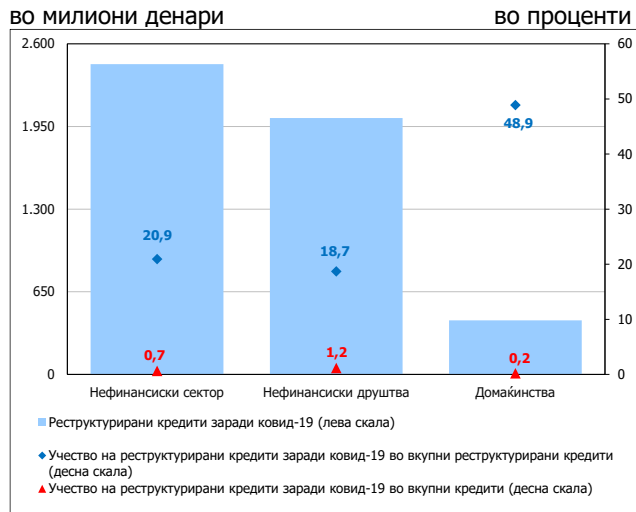
¹² Учеството на редовните реструктурирани кредити на 30.9.2021 година изнесуваше 27,8% и во периодот 1.10.2020 – 30.9.2021 година нивната застапеност во вкупните реструктурирани кредити се зголеми за околу 34 процентни поени.

¹³ Покриеноста со исправка на вредноста на редовните реструктурирани кредити изнесува 17,4%, наспроти 2,3% за вкупните редовни кредити.

сектора, при што кумулативниот деветмесечен раст на реструктурираните редовни кредити изнесува 219,1% (или 448 милиони денари) кај домаќинствата и 134,8% (3.763 милиони денари) кај претпријатијата. И покрај високиот раст на редовните реструктурирани кредити, поради нивниот низок почетен износ, учеството на реструктурираните редовни кредити во вкупните редовни кредити не е високо и на 30.9.2021 година изнесува 3,9% и 0,3%, соодветно кај компаниите и домаќинствата.

Растот на реструктурирањата во текот на 2021 година главно се должи на корона-мерките за кредитите¹⁴. Имено, со исцрпувањето на можноста за одобрување нови регулаторни олеснувања, за кредитокорисниците коишто сè уште се соочуваат со изразени финансиски тешкотии и по истекувањето на грејс-периодот, банките пристапија кон реструктурирање на обврските на дел од клиентите¹⁵. Кредитите коишто се реструктурирани заради ковид-19¹⁶ во текот на првите три квартали од 2021 година зафаќаат околу 60% од растот на реструктурираните кредити во истиот период и на 30.9.2021 година учествуваат со 20,9% во вкупните реструктурирани кредити¹⁷. Сепак, кредитите реструктурирани заради корона-кризата зафаќаат само 0,7% од вкупните кредити.

Графикон бр. 14
Реструктурирани кредити заради ковид-19 на 30.9.2021 година, по одделни сектори во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹⁴ Кај најголемиот дел од кредитите со олеснети кредитни услови поради пандемијата, грејс-периодот истече заклучно со 30.9.2021 година и овие кредити се веќе ставени во отплата. Со состојба на 30.9.2021 година, грејс-периодот сè уште не е истечен само на кредитите во износ од 555 милиони денари, или 0,2% од вкупните редовни кредити на нефинансискиот сектор. Овие кредити во целост се однесуваат на нефинансиските друштва и претставуваат само 0,3% од редовното корпоративно кредитно портфолио.

¹⁵ Почнувајќи од 1.10.2020 година, секоја нова промена на договорните услови заради влошена финансиска состојба на кредитокорисниците има третман на реструктурирање и согласно со регулативата се применуваат вообичаените (пропишаните) правила при реструктурирањето. Третман на реструктурирани кредити имаат и кредитите кај кои во периодот од март до септември 2021 година биле спроведени повеќе од две промени на договорните услови заради влошена финансиска состојба на клиентите.

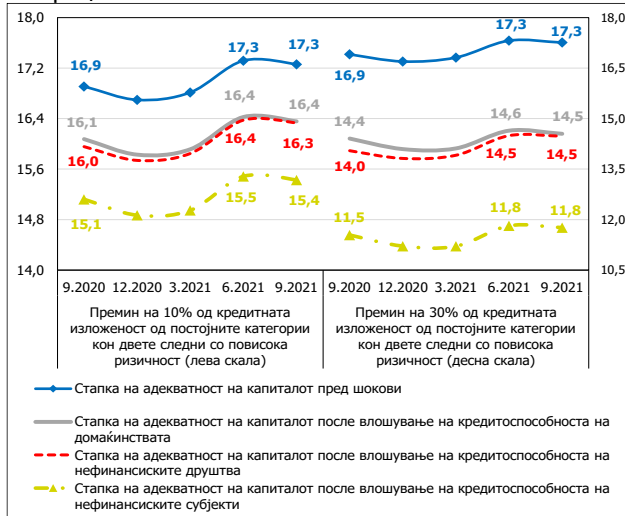
¹⁶ Во кредитите реструктурирани заради корона-кризата преовладуваат корпоративните кредити со учество од 82,6%.

¹⁷ Од аспект на одделните сектори, кредитите коишто се реструктурирани заради ковид-19 зафаќаат 48,9% и 18,7% од реструктурираните кредити на домаќинствата и претпријатијата, соодветно.

Графикон бр. 15

Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички шокови на одделни сегменти од кредитната изложеност во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

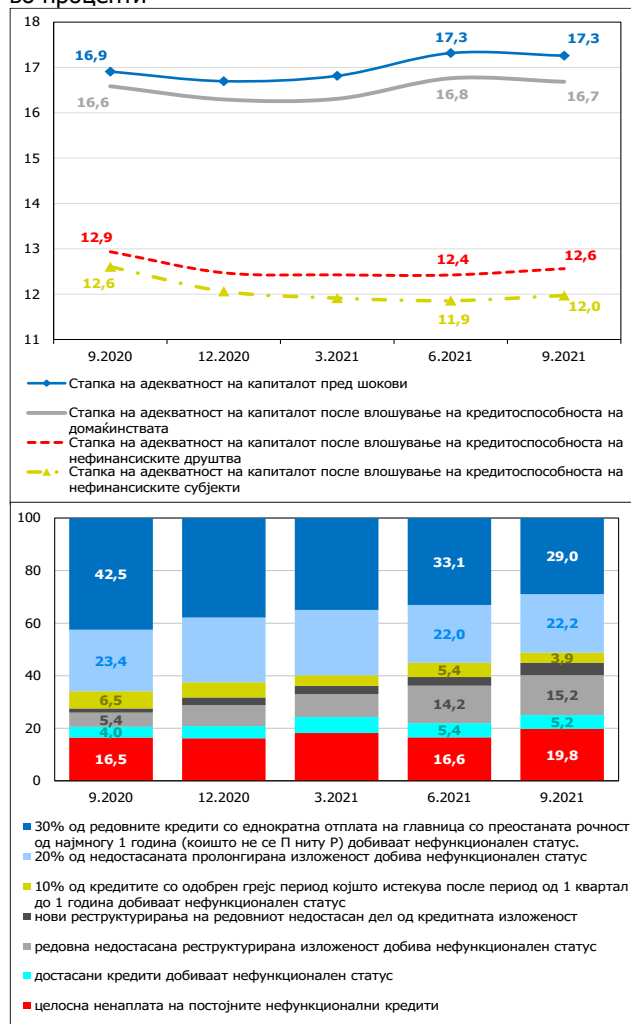
Резултатите од спроведеното стрес-тестирање ја потврдуваат отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови на кредитниот ризик. Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при одделните хипотетички симулации. При, најекстремната симулација, со мала веројатност за остварување, за премин на 30% од кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, од постојната кон следните две категории со повисока ризичност, стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем се намалува за 5,5 п.п. во однос на почетното ниво на стапката на адекватност на капиталот (што е идентичен резултат како и во претходниот квартал). Според одделните дејности, најголемо негативно влијание врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитната изложеност кај оние дејности каде што вкупната кредитна изложеност е најголема. Според одделните кредитни производи на домаќинствата, најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има хипотетичкото влошување на квалитетот на потрошувачките кредити, како најзастапен кредитен производ.

Резултатите од стрес-тестирањето за концентрацијата во кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор покажуваат дека банките се помалку чувствителни на остварување на ризикот од концентрација. Подобрите резултати произлегуваат од намаленото ниво на концентрација во кредитното портфолио на нефинансискиот сектор¹⁸, при речиси

¹⁸ На квартална основа петте и десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор се намалија за 7,3% и 5,8%, соодветно, додека сопствените средства забележаа незначителен пад од 0,1%. Ова придонесе за намалување на учеството

непроменета адекватност на капиталот пред спроведувањето на симулациите.

Графикон бр. 16 Стапка на адекватност на капиталот пред и по хипотетички комбинирани шокови на различни сегменти од кредитната изложеност (горе) и придонес на одделните шокови врз намалувањето на стапката на адекватност на капиталот (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Отпорноста на банкарскиот систем се испитува и преку спроведување екстремна симулација којашто се заснова на комбинација од седум хипотетички шокови на влошување на квалитетот на кредитното портфолио кон нефинансискиот сектор¹⁹. И при оваа екстремна симулација адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под пропишаниот минимум. Имено, по оваа симулација, стапката на адекватност на капиталот се намалува за 5,3 процентни поени до нивото од 12,0%, што претставува подобар резултат во споредба со крајот на претходниот квартал (5,5 п.п. и 11,9%, соодветно). Најголем ефект врз стапката на адекватност на капиталот има претпоставеното влошување на квалитетот на кредитите со еднакратна отплата, коешто придонесува за околу 30% од вкупното намалување на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок. Покрај тоа, значително е влијанието на хипотетичкото влошување на квалитетот на пролонгираните кредити (на кое отпаѓаат 22,2% од вкупното намалување на стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем), а зголемен придонес бележи и претпоставената целосна ненаплата на нефункционалните кредити на нефинансискиот сектор (19,8% од вкупниот пад на адекватноста на капиталот при комбинираниот шок). Значителен придонес бележат и редовните реструктурирани кредити (15,2% од

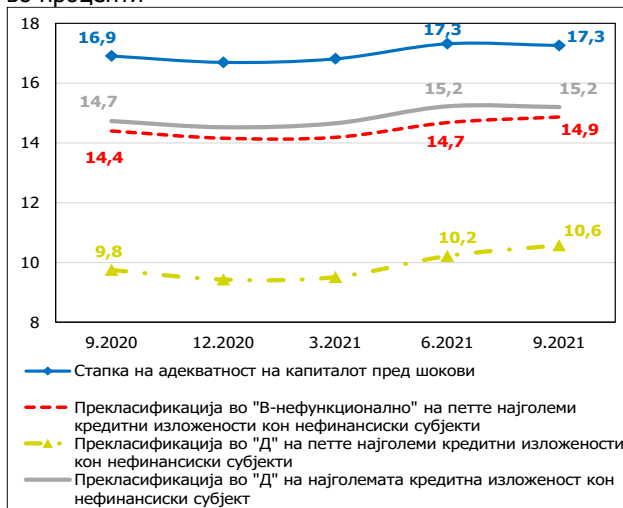
на петте и десетте најголеми изложености кон нефинансискиот сектор во сопствените средства на 44,0% и 69,7%, соодветно на 30.9.2021 година (наспроти учествата од 47,4% и 73,9%, соодветно на 30.6.2021 година).

¹⁹ Седумте хипотетички шокови се следниве: 1. целосна ненаплата на постојните нефункционални кредити; 2. вкупните достасани кредити добиваат нефункционален статус; 3. вкупната редовна недостасана реструктурирана изложеност добива нефункционален статус; 4. банките спроведуваат нови реструктурирања на редовниот недостасан дел од кредитната изложеност коишто според обемот соодветствуваат со износот на реструктурираните изложености коишто добиле нефункционален статус од претходната точка; 5. 10% од кредитите со одобрен грејс-период којшто истекува по период од еден квартал до една година добиваат нефункционален статус; 6. 20% од недостасаната пролонгирана изложеност добива нефункционален статус; 7. 30% од редовните кредити со еднакратна отплата на главница со преостаната рочност од најмногу една година (коишто воедно не се пролонгирани, ниту реструктурирани) добиваат нефункционален статус.

Графикон бр. 17 Ефекти врз стапката на адекватност на капиталот од прекласификација на најголемите кредитни изложености кон нефинансиските субјекти (вклучително и поврзаните лица) во категорија со повисока ризичност во проценти

вкупното намалување на адекватноста на капиталот на 30.9.2021 година).

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Валутен ризик

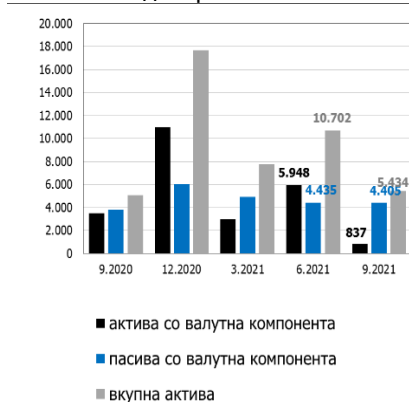
Во третиот квартал од 2021 година, директната изложеност на банкарскиот систем на валутен ризик забележа пад, во услови на намалување на отворената девизна позиција, односно стеснување на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента. Стеснувањето на јазот произлегува од побрзиот раст на обврските во странска валута, пред сè врз основа на тековни сметки на правни и физички лица, при забавен раст на средствата со валутна компонента, најмногу заради намалените пласмани на банките во еврообврзници.

Застапеноста на кредитите со валутна компонента не забележа позначителни промени, но и натаму е релативно висока. Ова индиректно ги изложува банките на валутниот ризик на кој се изложени нивните клиенти, чиешто евентуално остварување би предизвикало остварување и на кредитниот ризик на којшто се изложени банките. Сепак, изложеноста на банките како на директниот, така и на индиректниот валутен ризик е ограничена заради стратегијата на одржување стабилен девизен курс на денарот.

Графикон бр. 18

Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на вкупната актива и на активата и пасивата со валутна компонента*

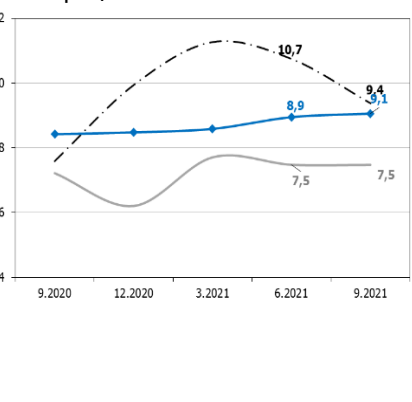
во милиони денари

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, односно извештајот за отворена девизна позиција врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Средства се на нето-основа, намалени за исправката на вредноста за побарувањата коишто се класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“, согласно со регулативата за управување со валутниот ризик. РБСМ не е вклучена во анализата, бидејќи согласно со законската регулатива, на РБСМ не се применуваат прописите за отворената девизна позиција.

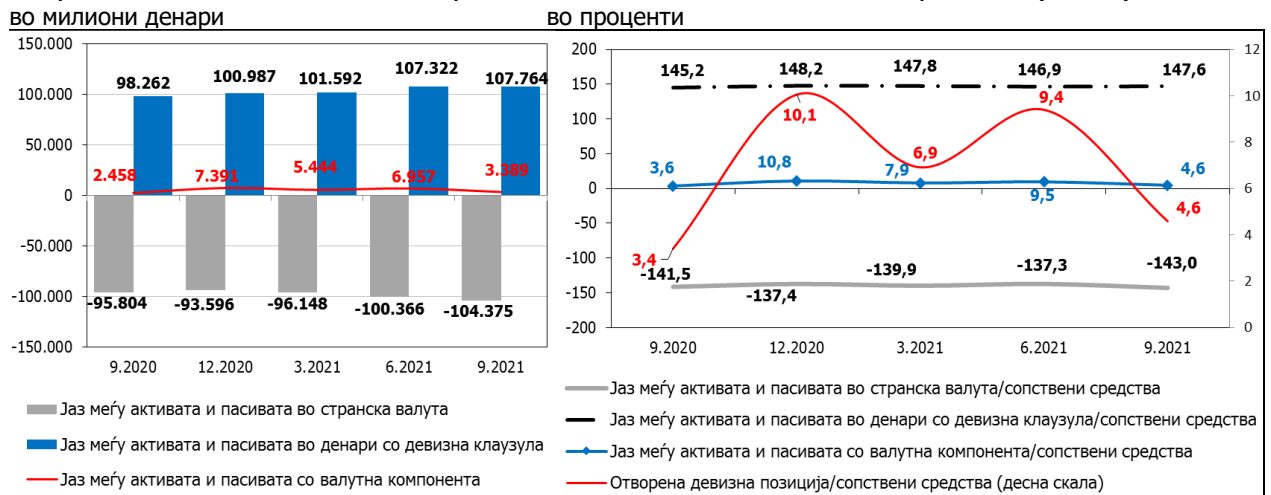
На 30.9.2021 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента речиси се преполови (намалување за 51,3% или за 3.568 милиони денари) во споредба со 30.6.2021 година. Ова намалување на јазот произлегува од поголемиот раст на пасивата (за 1,9% или за 4.405 милиони денари)²⁰ во однос на растот на активата со валутна компонента (за 0,3% или за 837 милиони денари)²¹. Високиот пад на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, при минимално намалување на сопствените средства (0,1%), услови позначително квартално намалување на учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства, за 4,9 процентни поени, до нивото од 4,6%.

Отворената девизна позиција исто така зафаќа 4,6% од сопствените средства на банкарскиот систем²² и е далеку под пресметаниот десетгодишен просек од ова учество.

Графикон бр. 19

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента(лево) и учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства (десно)

Како резултат на овие движења, дојде до раст на учеството на пасивата со валутна компонента во вкупната пасива на банките (за 0,4 процентни поени), додека учеството на активата со валутна компонента во вкупната актива забележа пад од 0,6 процентни поени.

²⁰ Растот на пасивата со валутна компонента најмногу беше условен од растот на обврските врз основа на тековни сметки во странска валута, за 5.438 милиони денари. Покрај тоа, одредено влијание врз зголемувањето на пасивата со валутна компонента имаше и растот на обврските врз основа на кредити во странска валута (за 917 милиони денари), како и растот на позицијата „останата неспомната билансна пасива“, за 406 милиони денари. Наспроти тоа, депозитите од нерезиденти во странска валута забележаа позначително намалување, од 2.645 милиони денари.

²¹ Активата со валутна компонента се зголеми најмногу заради растот на тековни сметки во странска валута во странски банки, задолжителните депозити во странска валута кај НБРСМ, како и тековните сметки во странска валута кај НБРСМ, коишто се зголемија за 1.211, 591 и 539 милиони денари, соодветно. Наспроти тоа, вложувањата во еврообврзници се намалија за 2.935 милиони денари, со оглед на достасувањето на еврообврзницата издадена во 2014 година, чијашто рочност изнесуваше 7 години.

²² Јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента ја претставува разликата меѓу билансната актива и пасива со валутна компонента, додека отворената девизна позиција покрај јазот меѓу билансните активни и пасивни позиции со валутна компонента, го вклучува и јазот меѓу вонбилансните актива и пасива со валутна компонента.

Графикон бр. 20

Десетгодишен просек и минимум и максимум од показателот ОДП/сопствени средства (лево) и учество на активата и пасивата со валутна компонента* во вкупната актива на банките (десно) во проценти

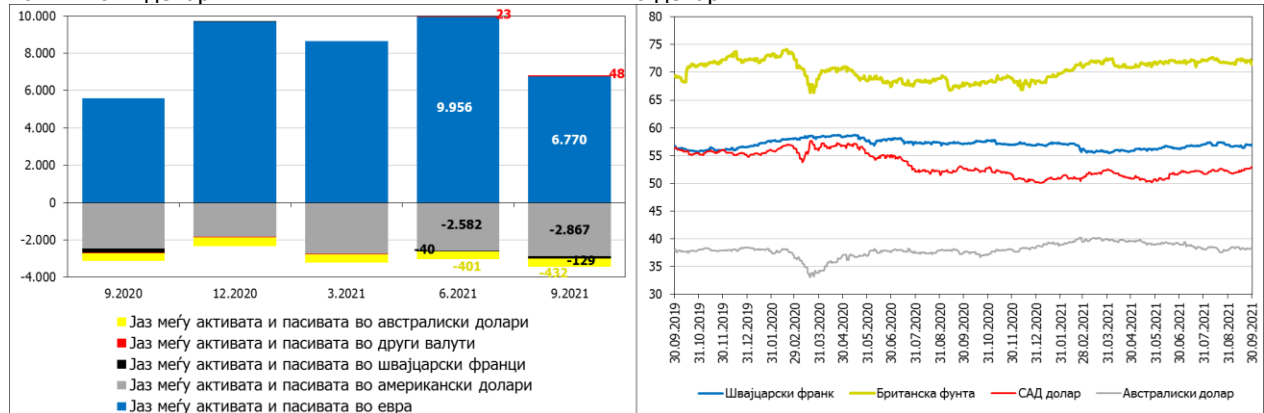

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Во рамките на активата, побарувањата се земени на нето-основа, односно се намалени за износот на извршената исправка на вредноста. Од анализата е исклучена „РБСМ“ АД Скопје.

Графикон бр. 21

Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути (лево) и движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк, британската фунта и австралискиот долар (десно) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Анализирано по валути, намалувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, се должи на стеснувањето на позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во евра и евроклаузула (за 3.186 милиони денари), додека придонесот на останатите валути е многу помал. Изложеноста на банкарскиот систем на валутниот ризик е ограничена заради применетата стратегијата на одржување стабилен номинален девизен курс на денарот во однос на еврото. Движењата на вредноста на останатите валути немаат значително влијание врз ризиците од работењето на домашниот банкарски систем, поради нивната мала застапеност во билансите на банките.

Табела бр. 3

Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	30.6.2021		30.9.2021	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	90,1	88,5	90,2	88,6
Американски долар	6,6	7,9	6,4	7,7
Швајцарски франк	1,3	1,4	1,3	1,4
Австралиски долар	0,6	0,8	0,6	0,8
Британска фунта	0,5	0,6	0,5	0,6
Останато	0,9	0,9	0,9	0,9
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Табела бр. 4

Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

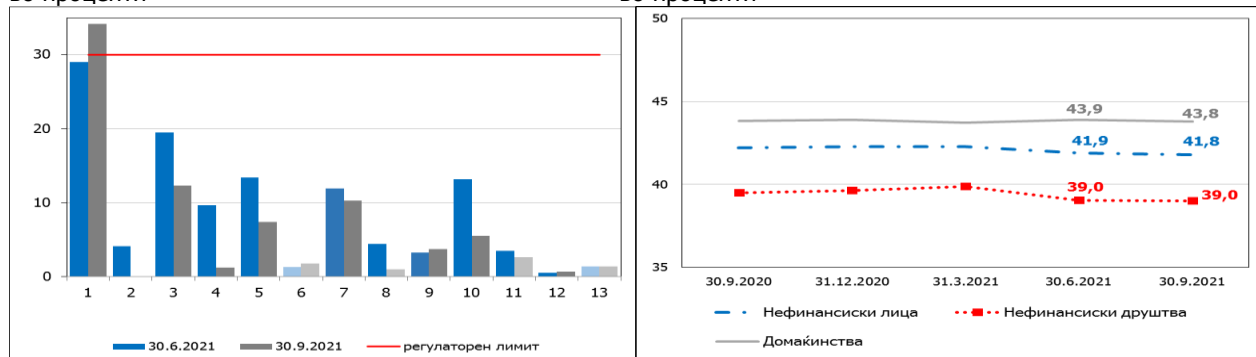
Опис	Број на банки										Агрегатна девизна позиција/сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/сопствени средства										
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Австралиски долар		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	2	5	7	5	8	3	6	2	11	1	7
од 5% до 10%	3										2
од 10% до 20%	1										2
од 20% до 30%											
над 30%	1										1

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Застапеноста на кредитите со валутна компонента е без позначајни промени. Со оглед на фактот што повеќе од 99% од кредитите со валутна компонента се номинирани во евра или се во денари со евроклаузула, опасноста за остварување на индиректниот валутен ризик е исто така ниска. На 30.9.2021 година, учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансискиот сектор се намали за 0,1 процентен поени, главно поради намаленото учество на овие кредити кај домаќинствата. Учеството на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити на нефинансиските друштва е непроменето.

Графикон бр. 22

Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки* (лево) и учество на кредитите со валутна компонента во вкупните кредити (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Столпчињата со посветли нијанси се однесуваат на банките коишто имаат кратка девизна позиција, но прикажани во апсолутна вредност.

Пропишаниот лимит за отворената девизната позиција е 30% во однос на сопствените средства. Банките главно ги одржуваат своите девизни позиции во рамките на овој лимит. Сепак, доколку го надмине пропишаниот лимит, согласно со регулативата, банката е дожна да достави писмено објаснување до Народната банка за причините коишто довеле до настанатото пречекорување, како и да ги наведе мерките коишто ќе ги преземе за сведување во рамките на пропишаното ограничување²³. На крајот од третиот квартал, осум банки имаа долга девизна позиција, наспроти четири банки коишто бележат кратка девизна позиција.

---

²³ На 30.9.2021 година, една банка го пречекори пропишаниот лимит од 30% за соодносот на агрегатната девизна позиција и сопствените средства за 4,1 п.п, а се усогласи со лимитот на 13.10.2021 година.

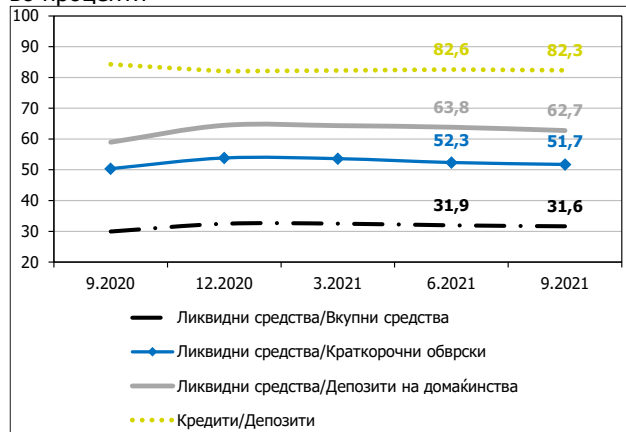

3. Ликвидносен ризик

Во третиот квартал од 2021 година, при продолжена неизвесност поврзана со здравствената криза и појавата на нов бран од пандемијата, ликвидните средства на банкарскиот систем се речиси непроменети. Сепак, во рамките на ликвидната актива се забележаа поместувања, при што се намалија пласманите во државни обврзници, коишто за првпат по подолг временски период забележаа квартално намалување, а пад забележаа и денарските парични средства. Од друга страна, пласманите во депозити кај Народната банка и средствата на сметките кај странските банки се зголемија, поради што вкупните ликвидни средства на банкарскиот систем се речиси непроменети. Притоа, показателите преку кои се следи и се оценува ликвидноста, иако минимално се намалија, се задржаа на стабилно и задоволително ниво. Од аспект на валутата, во овој квартал, е повидливо влошувањето на показателите за девизната ликвидност, што соодветствува со падот на ликвидните средства во девизи коишто во целост придонесоа за падот на вкупната ликвидна актива. Кумулативните јазови меѓу договорените парични приливи и одливи до 1 година се негативни, но банките очекуваат релативно високо ниво на стабилност на депозитите, како главен извор на финансирање на нивните активности. Резултатите од стрес-тестовите упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем на претпоставените екстремни, поединечни и комбинирани ликвидносни одливи.

Графикон бр. 23 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

во проценти

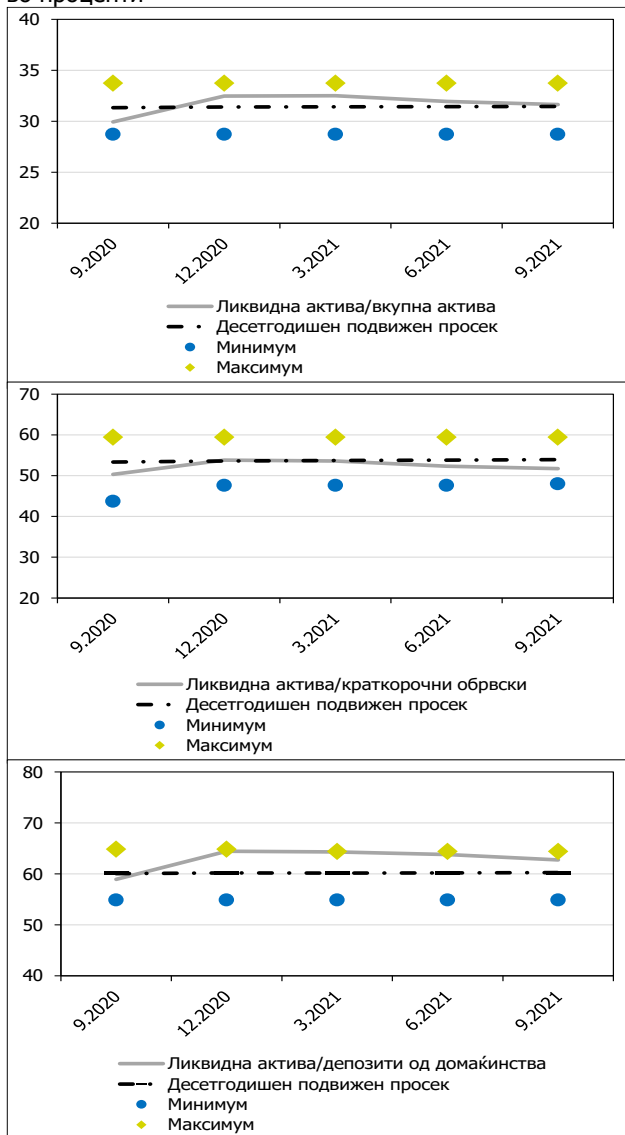
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

3.1. Показатели за ликвидноста

Во третиот квартал од 2021 година, во услови на мало намалување на ликвидните средства на банкарскиот систем, показателите за ликвидноста минимално се влошија. Сепак, тие и понатаму упатуваат на соодветно управување на банките со ликвидносниот ризик, што се потврдува со релативно стабилното учество на ликвидните средства во вкупната актива на банките (коешто е речиси исто, на нивото од околу една третина) и покриеноста на краткорочните обврски и депозитите од домаќинствата со ликвидни средства, коишто исто така се задржаа на стабилно

Графикон бр. 24 Ликвидна актива/вкупна актива (горе), ликвидна актива/краткорочни обврски (средина) и ликвидна актива/депозити на домаќинства (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

ниво (од над 50% и 60%²⁴, соодветно). Соодносот меѓу кредитите и депозитите на ниво на банкарскиот систем е исто така стабилен и се движи околу 80%. Конечно, стапката на покриеност со ликвидност на банкарскиот систем (англ. Liquidity Coverage Ratio) изнесува 277,7%, што е повеќе за речиси трипати од регулаторниот минимум (100%²⁵) и го потврдува задоволителниот обем на ликвидност со кој располага македонскиот банкарски систем. Анализирани по одделни банки, стапките на покриеност со ликвидност се движат во интервал од 134,5% до 1.124,2% (со медијана од 329,3%), што дополнително упатува на прифатливи рамки на ликвидносен ризик на кој се изложени банките и стабилно управување со ликвидноста од нивна страна.

Според валутните карактеристики на ликвидните средства и обврските, во третиот квартал од 2021 година, показателите за девизната ликвидност бележат малку поизразено надолно поместување во споредба со показателите за денарската ликвидност²⁶, со оглед на кварталниот пад на девизните ликвидни средства. Воедно, за намалувањето на показателите за покриеноста на депозитите со девизна ликвидност соодветно придонесе и растот на девизните депозити. И натаму, показателите за денарската ликвидност се на повисоко ниво во споредба со показателите за девизната ликвидност, што се должи на повисокото структурно

²⁴ По одделни банки, на 30.9.2021 година, учеството на ликвидните во вкупните средства е помеѓу 18,8% и 53,3%, со медијана од 25,3% (септември 2020 година: помеѓу 17,1% и 46,1%). Покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства е помеѓу 36,5% и 70%, со медијана од 49,1% (септември 2020 година: помеѓу 37,1% и 77,4%), а покриеноста на депозитите од домаќинства со ликвидни средства меѓу 38% и 86,3%, со медијана од 63,1% (септември 2020 година: помеѓу 35,4% и 91,5%). „Развојна банка на Северна Македонија“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

²⁵ Покрај на збирна основа, банките се должни да утврдуваат и да следат стапка на покриеност со ликвидност според секоја значајна валута за банката (секоја валута чиешто учество во вкупните билансни обврски на банката изнесува најмалку 5%). Притоа, пропишаното минимално ниво од 100% се однесува само на вкупната стапка на покриеност со ликвидност, а не и на стапките според секоја значајна валута. На 30 септември 2021 година, стапките на покриеност со ликвидност за двете значајни валути, евра и денари, изнесуваат 103% и 300,8%, соодветно.

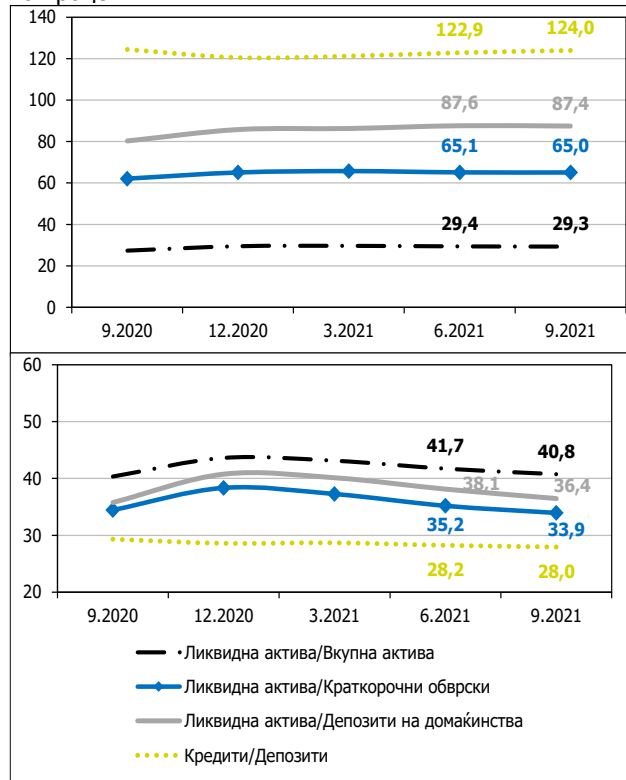
²⁶ Побарувањата и обврските со валутна клаузула се сметаат како денарски, бидејќи нивниот паричен тек е во денари.

Графикон бр. 25

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата – денари (горе) и девизи (долу)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

учество на ликвидните средства во денари во вкупните ликвидни средства на банките.

3.2. Динамика и состав на ликвидните средства

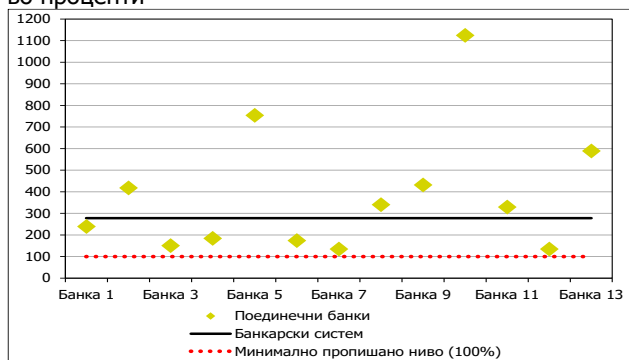
На крајот од третиот квартал од 2021 година, ликвидните средства²⁷ на ниво на банкарскиот систем се речиси непроменети во споредба со претходниот квартал (намалување за 0,02% или за 40 милиони денари). Од друга страна, споредено на годишна основа, видлив е солиден раст на ликвидната актива од 13,6% (или за 22.640 милиони денари). Од аспект на одделните финансиски инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, квартално намалување бележат пласманите на банките во државни обврзници, коишто за првпат по подолг временски период се намалија (за 3.687 милиони денари, или за 6,1%)²⁸. Истовремено, намалување бележат и денарските парични средства на банките на сметките во Народната банка (за 1.405 милиони денари, или за 3,1%). Наспроти тоа, со исклучок на пласманите во благајнички записи, коишто се речиси непроменети, останатите финансиски инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства бележат квартален пораст. Највисоко квартално зголемување, од 2.210 милиони денари, или за 8,2%, се забележува кај пласманите на банките во расположливи депозити преку ноќ кај Народната банка, а позначителен раст

²⁷ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и благајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентни сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од централни влади, т.е. државни хартии од вредност издадени од Република Северна Македонија и издадени од странски држави. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

²⁸ Намалувањето на пласманите во државни обврзници произлегува од падот на вложувањата во македонските еврообврзници, со оглед на достасувањето на еврообврзницата издадена во 2014 година чијашто рочност изнесуваше 7 години.

Графикон бр. 26

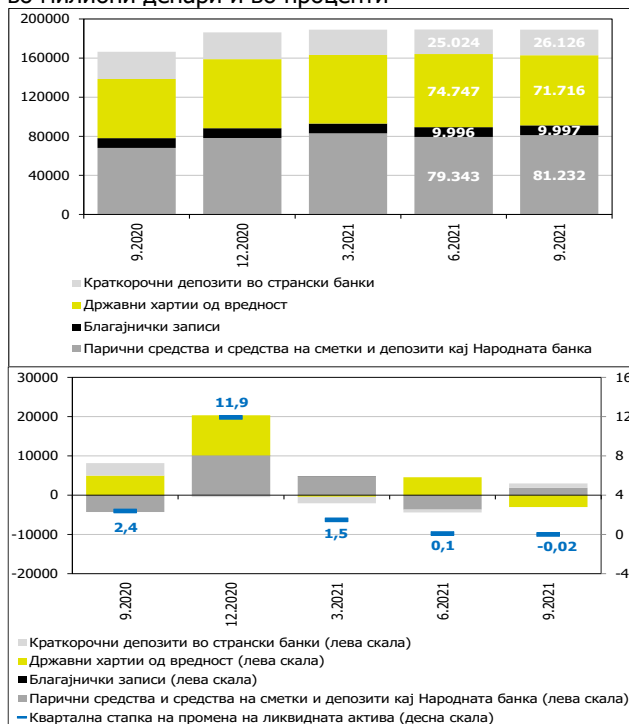
Стапка на покриеност со ликвидност, со состојба на 30.9.2021 година во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 27

Ликвидни средства, структура (горе) и промена (долу) во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

бележат и пласманите на банките во краткорочни депозити кај странски банки (за 1.102 милиона денари или за 4,4%). Помало зголемување се забележува и кај пласманите на банките во државни записи (за 658 милиони денари или за 4,9%).

3.3. Рочна структура на договорените приливи и одливи од средствата и обврските на банките

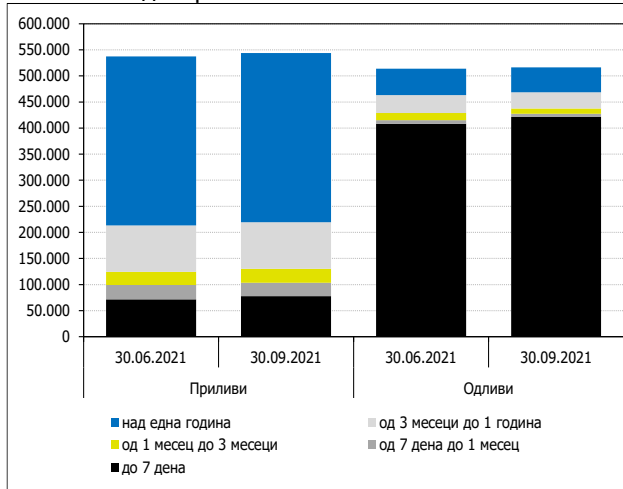
Со состојба на 30.9.2021 година, во рочната структура на приливите и одливите на банките преовладуваат договорените приливи на банките распоредени во временскиот период над една година и договорените одливи на банките распоредени во временскиот период до седум дена. Притоа, најголемата разлика (јаз) помеѓу приливите и одливите на банките се забележува токму во временските периоди до седум дена (негативен јаз) и над една година (позитивен јаз), што произлегува од вклучувањето на одливите на банките од обврските по видување и без утврдена рочност во рочниот сегмент до седум дена, односно заради побарувањата врз основа на кредити и аванси вклучени во рочните сегменти над една година (долгорочните кредити на ниво на банкарски систем опфаќаат повеќе од 80% од вкупните кредити на нефинансиските субјекти). Доколку во пресметката на кумулативните јазови меѓу паричните приливи и одливи се вклучи и кумулативниот износ на т.н. неоптоварени средства на банките²⁹, тогаш овие јазови се нешто помали, но и натаму се значителни (кумулативниот јаз до 7 дена, со вклучување на износот на

²⁹ Неоптоварените средства се средствата со кои располагаат банките и коишто може да ги искористат како обезбедување за добивање дополнителни извори на средства, како што се средствата со кои банките може да тргуваат или средствата коишто централната банка ги прифаќа како инструменти за обезбедување при спроведувањето на монетарните операции (неоптоварените средства ги вклучуваат и паричните средства, средствата на сметка кај Централната банка, пласманите во сопственички инструменти коишто ги исполнуваат критериумите да бидат дел од високоликвидната актива на банките). Според новата регулатива, неоптоварените средства не се вклучуваат при утврдувањето на нето паричните одливи (поточно како паричен прилив) доколку се опфатени во висококвалитетната ликвидна актива.

Графикон бр. 28

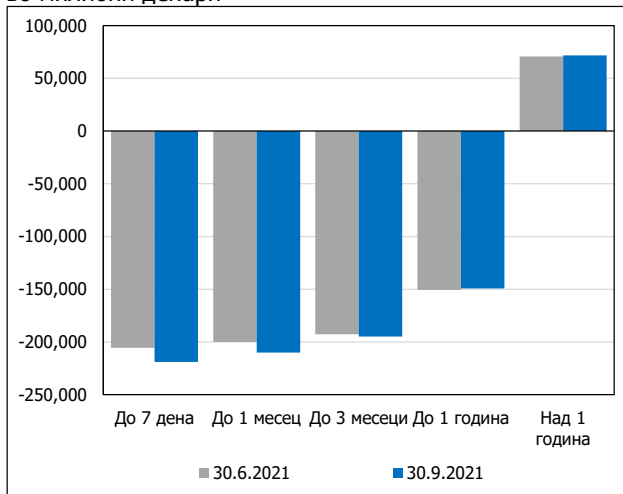
Рочна структура на приливите и одливите врз основа на билансните средства и обврски во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 29

Кумулативен јаз меѓу договорените приливи и одливи, со вклучување на кумулативниот износ на неоптоварените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

неоптоварени средства на банките, изнесува 36,3% од активата на банкарскиот систем, додека кумулативниот јаз до 1 година зафаќа 24,7% од вкупната актива).

И во третиот квартал од 2021 година, банките очекуваат задржување на стабилноста на депозитите како главен извор на финансирање на нивните активности. Имено, на крајот на третиот квартал од 2021 година, согласно со однесувањето на депонентите, банките очекуваат дека 90,8% од договорените парични одливи во следните 12 месеци врз основа на обврски врз основа на депозити нема да се остварат од страна на депонентите. Високиот процент на стабилни депозити се задржа и кога сè уште има ризици и неизвесност од пандемијата предизвикана од ковид-19.

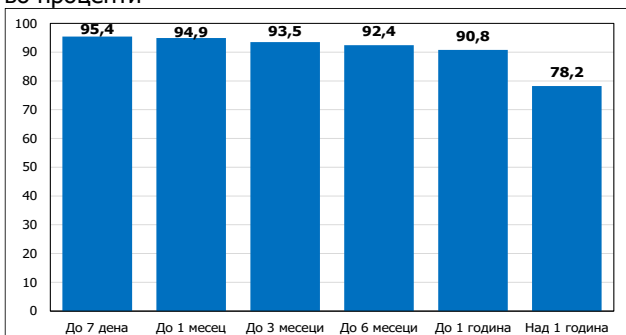
3.4. Стрес-симулации за ликвидносни шокови

На 30.9.2021 година, резултатите од спроведените стрес-симулации за ликвидносни шокови покажуваат дека банкарскиот систем се одликува со стабилна ликвидносна позиција, односно располага со доволно ликвидни средства за да им одговори соодветно на поединечните симулирани парични одливи. Отпорноста на македонскиот банкарски систем на ликвидносни шокови се потврдува преку резултатите од сите поединечни симулации на ликвидносни шокови, а целосно искористување (105,7% на 30.9.2021 година) на ликвидните средства би настанало само при значително екстремната симулација на ликвидносен шок, којшто опфаќа комбинирани одливи³⁰ на средства од

³⁰ При симулацијата се претпоставува одлив на: депозитите на десетте најголеми депоненти, 20% од депозитите на домаќинствата, обврските кон матичните субјекти (обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни

Графикон бр. 30

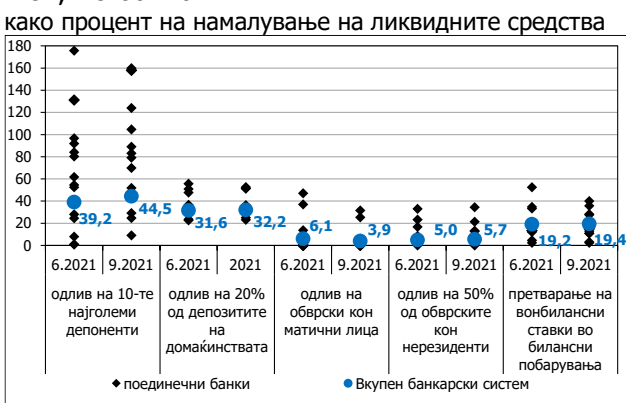
Очекувана стабилност на депозитите, според преостанатиот период до достасување, со состојба на 30.9.2021 година во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 31

Придонес на одделните шокови во намалувањето на ликвидните средства при симулацијата за комбиниран ликвидносен шок, по банка како процент на намалување на ликвидните средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

банките врз повеќе основи. Со оглед на екстремноста на претпоставката, за потребите на оваа симулација, вообичаениот опфат на ликвидните средства се проширува и со други финансиски инструменти³¹ во сопственост на банките, за кои се цени дека банките брзо и лесно ќе ги наплатат или ќе ги претворат во парични средства. Во таков случај, при комбинација на претпоставените шокови, за покривање на ликвидносните одливи би биле потребни 91,4% од ликвидните средства коишто се на располагање, според проширената дефиниција), со што банкарскиот систем и натаму би располагал со одреден износ ликвидни средства.

При примена на поединечните симулации на ликвидносни шокови, високото ниво на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки овозможува намирување на сите претпоставени, поединечни, екстремни ликвидносни одливи. Најголемо намалување на ликвидните средства се случува при одлив на депозитите на десетте најголеми депоненти³², но значењето на оваа симулација за одделните банки е различно, со оглед на разликите во степенот на концентрацијата на депозитите. Спротивно на тоа, кај симулацијата на остварувањето на репутацискиот ризик и губењето на

капитални инструменти се исклучени од симулацијата бидејќи, согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната исплата е регулирана), 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките, коишто се веќе опфатени со една од претходните симулации) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористени лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања. При симулациите за ликвидносни шокови е изземена „Развојната банка на Северна Македонија“ АД Скопје.

³¹ Покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти: средствата во резервниот гарантен фонд кај КИБС, долгорочните депозити во странски банки, инструментите на пазарот на пари издадени од странски недржавни издавачи, кредитите со договорна преостаната рочноост до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради симулираниот одлив на девизните депозити на домаќинствата.

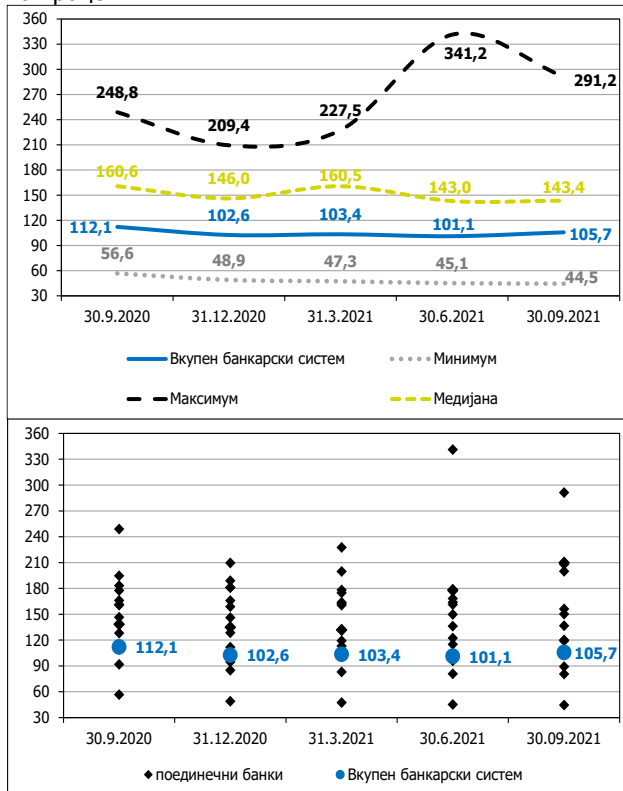
³² Во претпоставениот поединечен ликвидносен шок којшто опфаќа целосен одлив на депозитите на десетте најголеми депоненти, согласно со измените во регулативата за управување со ликвидносниот ризик, влезните податоци во симулацијата се однесуваат на депозитите на десетте најголеми депоненти, наместо претходниот опфат на дваесетте најголеми депоненти (пред 30.6.2021 година).

Графикон бр. 32

Намалување на ликвидните средства по симулацијата за комбинирани ликвидносни шокови (по сите шокови), вкупен банкарски систем (горе) и по поединечна банка (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Согласно со новата регулатива, следењето на концентрацијата на изворите на средства според најголемите депоненти, за 30.6.2021 и 30.9.2021 година се врши согласно со податоците за концентрацијата на најголемите 10 депоненти. Според претходната регулатива, за претходните датуми, се користат расположливите податоците за најголемите 20 депоненти.

довербата на населението во банките претставена преку одлив на 20% од депозитите на домаќинствата има значително поголема сличност во резултатите за одделните банки, со што се потврдува важноста на депозитите за финансирањето на активностите на банките. При претпоставеното претворање на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања³³, банките би потрошиле нешто помалку од 20% од своите ликвидни средства, што иако е помалку во споредба со симулациите за одлив на депозити³⁴, сепак и ова претпоставено намалување на ликвидните средства може да се смета за значајно. Малото учество на обврските кон нерезидентите, како и кон матичните лица во структурата на вкупните извори на финансирање на банките предизвикува скромно влијание на шоките поврзани со нив врз вкупниот резултат од оваа симулација.

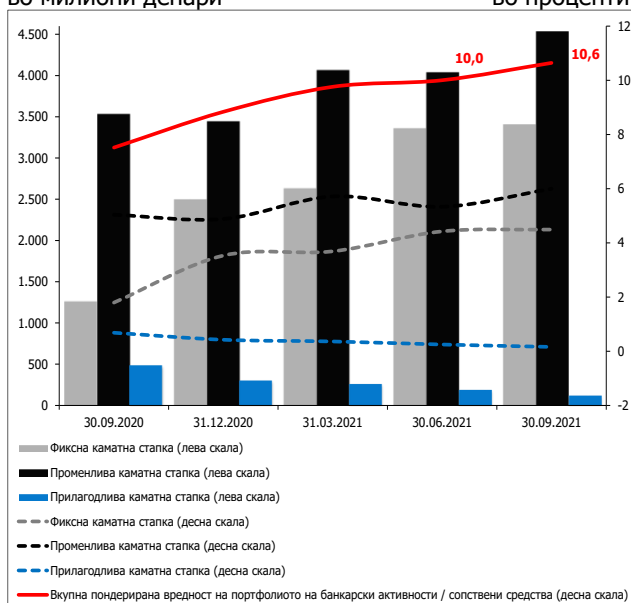
³³ Се претпоставува одлив на средства како резултат на претворање на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциските сметки) во билансни побарувања.

³⁴ При симулацијата за одлив на депозитите од десетте најголеми депоненти, ликвидните средства на банкарскиот систем се намалуваат за 44,5%, додека при претпоставен одлив на 20% од депозитите на домаќинствата, ликвидните средства се намалуваат за 32,2%.

4. Ризик од промена на каматните стапки

Во третиот квартал од 2021 година, изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности се зголеми во однос на 30.6.2021 година, најмногу поради проширувањето на позитивниот јаз кај позициите со променлива каматна стапка. Вкупниот (непондериран) јаз е позитивен, поради што на агрегирана основа, банкарскиот систем е изложен на ризикот од намалување на каматните стапки. Од друга страна, заедничкото учество на кредитите со прилагодливи и променливи каматни стапки во вкупните кредити и понатаму е значително и се зголемува, поради што банките се изложени на индиректен кредитен ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од зголемување на каматните стапки.

Графикон бр. 33 Вкупна пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности* според типот на каматната стапка, во апсолутен износ (лева скала) и во однос на сопствените средства (десна скала) во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

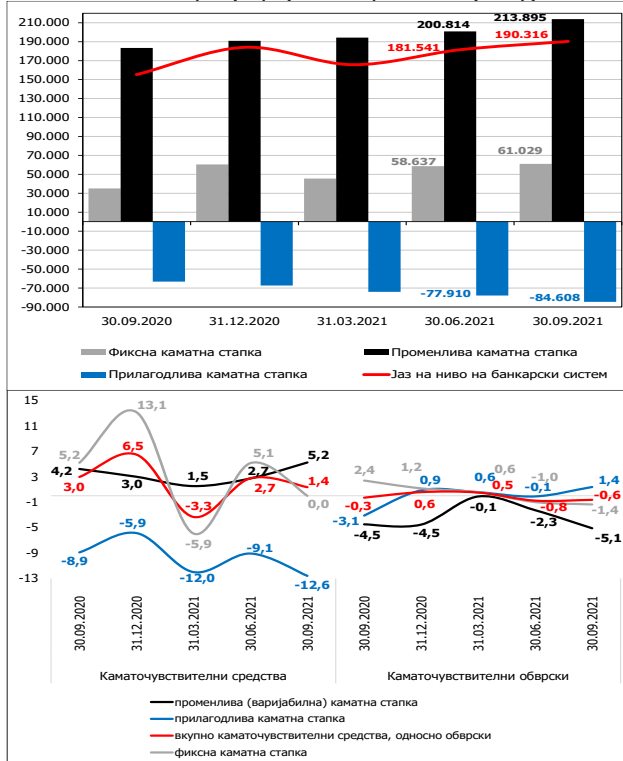
* Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја означува потенцијалната загуба на економската вредност на ова портфолио, при претпоставен неповолен каматен шок од ± 2 процентни поена.

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности забележа квартално зголемување од 476 милиони денари или за 6,3%, а нејзиното учество во сопствените средства се зголеми за 0,6 процентни поени, до нивото од 10,6%. Воедно, висината на овој сооднос, преку кој се мери изложеноста на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности, е на историски највисокото ниво. По одделна банка, овој сооднос се движи во интервал од 0,3% до 18,5% и е под нивото од пропишаните 20,0%³⁵. Анализирани според типот на каматната стапка, кварталниот раст на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности речиси во целост произлегува од зголемувањето на пондерираната вредност на портфолиото со променлива каматна стапка (497 милиони денари, или 12,3%). Мало зголемување од 47 милиони денари, или за 1,4%, бележи и пондерираната вредност на портфолиото со фиксна каматна стапка, додека пондерираната вредност на портфолиото со прилагодлива каматна стапка се намали (за 67 милиони денари или за 36%). Кварталниот раст на

³⁵ Според регулативата, во случај кога односот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката надмине 20%, банката е должна да предложи мерки за намалување на овој однос, а Народната банка може да ѝ наложи и издвојување соодветен износ на капитал за покривање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.

Графикон бр. 34
Каматочувствителни средства и обврски според типот на каматната стапка, јаз (горе) и квартална промена (долу) во милиони денари (горе) и во проценти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 35
Нето пондерирани позиција/сопствени средства* во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

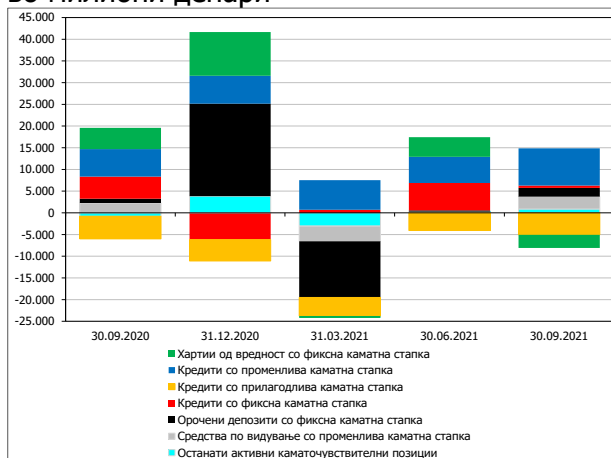
пондерираната вредност на портфолиото со променлива каматна стапка се должи на проширувањето на јазот меѓу каматочувствителните средства и обврски со овој тип каматни стапки, проследено со истовремено разместување на јазот од блоковите со пократок кон блоковите подолг период до следната преоцена на висината на каматната стапка (претежно од временскиот период до 1 месец, кон временскиот период од 3 до 6 месеци). Анализирано по одделни видови активности, ваквите движења на пондерираната вредност на портфолиото со променлива каматна стапка најмногу се должат на промените на пласманите во кредитите со овој тип каматна стапка.

Како пондерираниот, така и вкупниот (непондериран) јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски бележи квартален раст (за 4,8% или 8.775 милиони денари), при што исто така носител на растот се кредитите со променлива тип каматна стапка, со извесен придонес и од зголемувањето на кореспондентните сметки во странски банки. Проширување, од 2.391 милион денари, или за 4,1%, бележи и позитивниот јаз меѓу позициите со фиксни каматни стапки, најмногу заради намалувањето на обврските врз основа на орочени депозити со овој тип каматна стапка. Натомашното намалување на примената на прилагодливите каматни стапки кај кредитите, при истовремен раст на обврските по видување со овој тип каматна стапка, доведе до проширување на негативниот јаз меѓу средствата и обврските со прилагодлива каматна стапка (за 6.698 милиони денари, или за 8,6%).

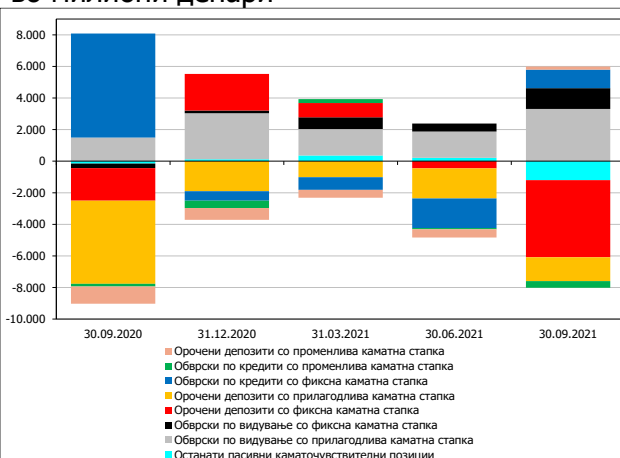
Графикон бр. 36

Квартални промени на каматочувствителните средства (лево) и обврски (десно), според типот на инструментот и типот на каматната стапка

во милиони денари

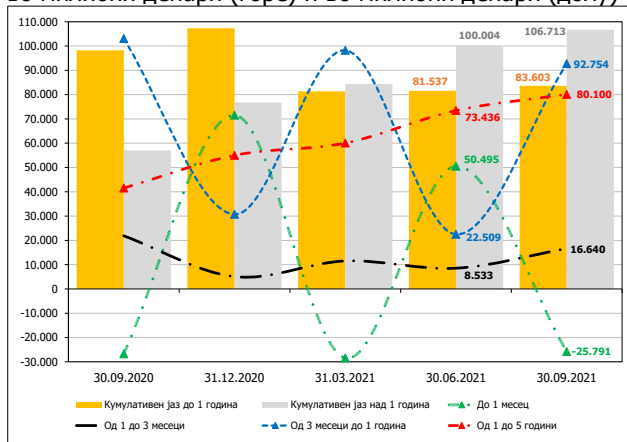
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37 Јаз меѓу активните и пасивните позиции, според периодот до следната преоцена на каматните стапки (лево) и структура на јазот според типот на каматната стапка (десно)

во милиони денари (горе) и во милиони денари (долу)

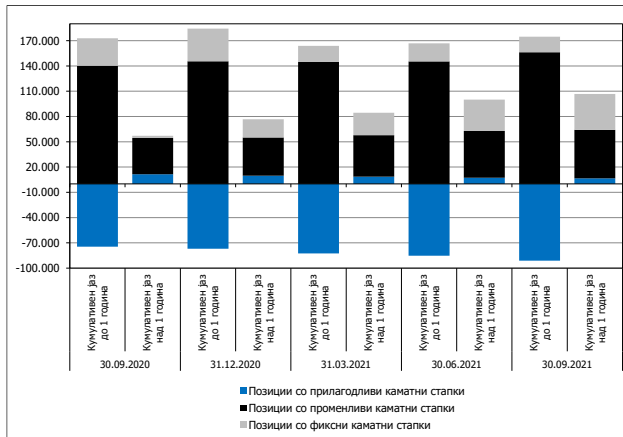

Анализирано според временскиот период до следната преоцена на висината на каматните стапки, проширувањето на вкупниот јаз меѓу каматочувствителните средства и обврски произлегува најмногу од проширувањето на јазот меѓу каматочувствителните позиции со променлива каматна стапка во блокот од 3 до 6 месеци. Поточно, на квартална основа, се забележува поголемо разместување на јазовите со променлива каматна стапка од рочниот блок до 1 месец кон рочниот блок од 3 до 6 месеци. Покрај тоа, поголем квартален раст бележат и јазовите во сегментите од 1 до 3 месеци (под влијание на растот на пласманите во кредити со променлива каматна стапка) и од 1 до 2 години (што се должи на зголемување на пласманите во должнички хартии од вредност со фиксна каматна стапка во овој рочен сегмент).

Индириктната изложеност на ризикот од зголемување на каматните стапки којашто произлегува од присуството на кредити со прилагодливи и променливи каматни стапки и понатаму е значителна и бележи минимално зголемување. На 30.9.2021

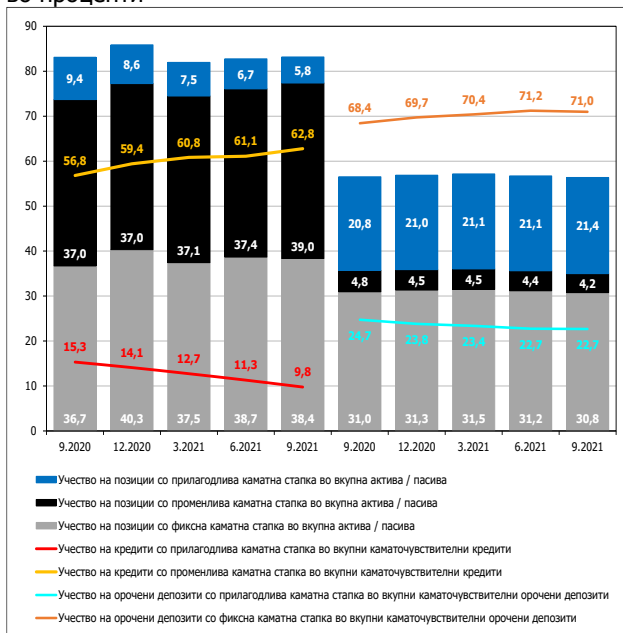

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2021 година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 38 Структура на активата и пасивата, според типот на каматната стапка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

година, збирното учество на овие кредити во вкупните кредити изнесува 72,6% (што е повеќе за 0,2 п.п. во споредба со 30.6.2021 година), при што 62,8% од вкупните кредити имаат променлива каматна стапка, додека само 9,8% се со прилагодлива каматна стапка. Поради високото заедничко учество на овие кредити во вкупните кредити, банките се изложени на индиректен кредитен ризик од изложеноста на нивните клиенти на ризикот од зголемување на каматните стапки.

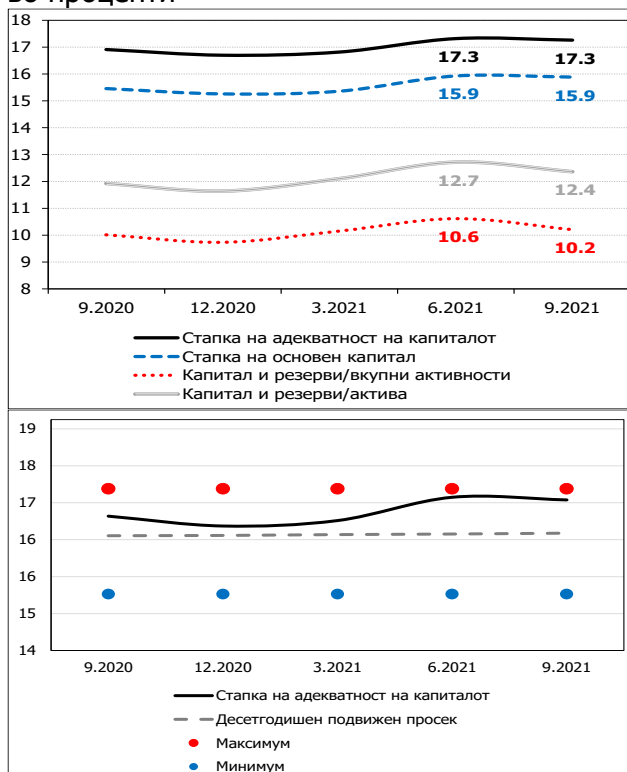
Повеќе детали околу структурата на каматочувствителните позиции на банките се дадени во анексите кон овој извештај.

5. Ризик од несолвентност

Солвентноста на банкарскиот систем е на стабилно и задоволително ниво и во третиот квартал од 2021 година. Во споредба со вториот квартал од 2021 година, стапката на адекватност на капиталот е непроменета и изнесува 17,3%, при минимален раст на активностите на банките (главно на активата пондерирана според кредитниот ризик) и незначителен пад на сопствените средства. На агрегирано ниво, банкарскиот систем располага со „слободен“ капитал, над утврдениот регулаторен и супервизорски минимум, чиешто учество изнесува 10,5% од вкупните сопствени средства. Покрај тоа, безмалку половината (43,1%) од сопствените средства на банкарскиот систем им припаѓаат на капиталните додатоци утврдени согласно со супервизорската оцена и на заштитните слоеви на капиталот коишто се особено значајни во услови на кризни епизоди, кога може да се искористат за справување со предизвици од различна природа и интензитет. Спроведеното стрес-тестирање покажува задоволителна отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови.

Графикон бр. 39

Показатели за солвентноста (горе) и избрани статистички мерки за стапката на адекватност на капиталот (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

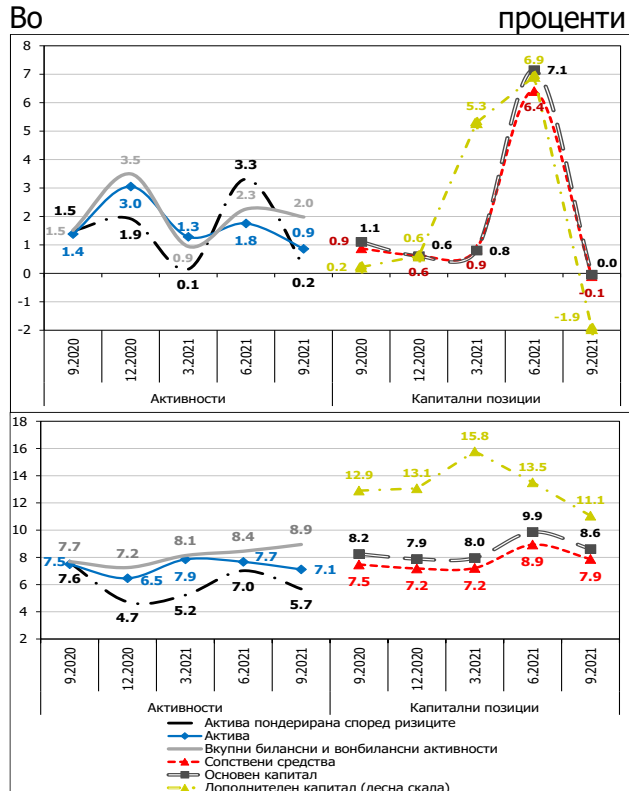
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Повеќе од двојно повисокото ниво на солвентноста на банкарскиот сектор во однос законскиот минимум претставува основен показател за соодветната отпорност и подготвеност на банките за справување со ризиците, што е особено значајно во услови на зголемена неизвесност поради пандемијата и изгледите за нејзиното завршување. По одделна банка, стапката на адекватност на капиталот на 30.9.2021 година е повисока од 15% кај сите банки, што е далеку повисоко ниво од регулаторно пропишаната минимална стапка од 8%. На крајот на третиот квартал од 2021 година, показателите за солвентноста се непроменети, додека показателите за нивото на капитализираност на банкарскиот систем забележаа минимално влошување. Ваквите движења на показателите се должат на соодветните квартални промени на одделните компоненти од овие показатели. Така, сопствените средства, основниот капитал и капиталот и резервите забележаа намалување на квартална

Графикон бр. 40

Промена на компонентите на показателите за солвентноста, квартална (горе) и годишна (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

основа од 0,1%, 0,05% и 1,9%, соодветно, при зголемување на билансната актива, активата пондерирана според ризиците и вкупните (билансни и вонбилансни) активности на банките коешто изнесуваше 0,9%, 0,2% и 2,0%, соодветно. Малку повисокиот квартален пад на капиталот и резервите на банкарскиот систем е најмногу резултат на исплатата на дивиденда³⁶ на акционерите од страна на две банки³⁷.

Стапката на адекватност на капиталот е непроменета (17,3%), во споредба со 30.6.2021 година, што е резултат на многу малите квартални промени на сопствените средства и активата пондерирана според ризиците. Тековното ниво на стапката на адекватност на капиталот е прилично блиску до максималните 17,5%, анализирано за последните десет години. Стапката на основниот капитал и стапката на редовниот основен капитал се задржаа на нивото од 15,9% и 15,8%, соодветно, што е значително над пропишаниот регулаторен минимум, од 6% и 4,5%, соодветно).

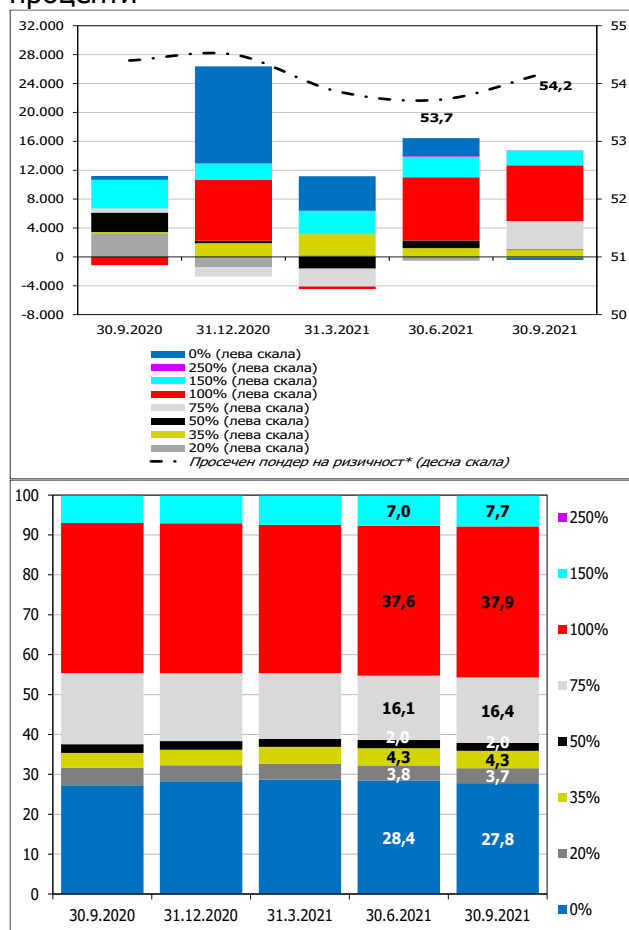
Во услови на неизвесност околу понатамошниот тек на здравствената криза од ковид-19, во третиот квартал од 2021 година, банките обезбедија забавен кредитен раст, што доведе до минимален раст и кај вкупната актива пондерирана според ризиците, за 0,2%, или за 980 милиони денари. Ваквиот раст речиси во целост произлегува од зголемувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик (за

³⁶ На почетокот на август, Советот на Народната банка ја укина Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда (којашто беше донесена во февруари 2021 година). Укинувањето на Одлуката беше направено по претходно спроведена детална анализа на актуелните околности, движења и согледувања за банкарскиот систем и окружувањето во коешто работи, земајќи ги притоа предвид и резултатите од спроведените стрес-тестирања за отпорноста на банкарскиот систем на претпоставени шокови.

³⁷ За потребите на исплатата на дивиденда се искористи задржаната добивка расположива за распределба на акционерите, којашто согласно со регулативата не се вклучува во сопствените средства на банките. Оттука, исплатата на дивиденда немаше влијание врз кварталното движење на сопствените средства на банките и нивната стапка на адекватност на капиталот.

Графикон бр. 41

Квартални промени (горе) и структура (долу) на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризичност во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

4.099 милиони денари, или за 1,0%), при позначително намалување на активата пондерирана според валутниот ризик³⁸. Зголемувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик произлегува најмногу од растот на активностите со пондер на ризичност од 100%, 75% и 150%³⁹, што услови **зголемување на просечното ниво на ризичност на банкарските активности** (мерено преку соодносот меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност) за 0,5 процентни поени, до нивото од 54,2%.

5.2. Квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Квалитетот на сопствените средства на банките е доста поволен, што придонесува за солидна отпорност на домашниот банкарски систем на потенцијални стресни сценарија, имајќи ја предвид и неизвесноста околу понатамошниот тек на здравствената криза од ковид-19. Во третиот квартал од 2021 година, сопствените средства на банкарскиот систем забележаа незначително намалување од 80 милиони денари, или за 0,1%, што најмногу произлегува од намалувањето на износот на субординираните инструменти кај една голема и средна банка⁴⁰. Во структурата на редовниот основен капитал на банкарскиот систем се забележуваат определени квартални промени, коишто немаат речиси

³⁸ Повеќе детали во делот за валутниот ризик од овој извештај.

³⁹ Така, половината од растот на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на кредитен ризик на банкарскиот систем се должи на активностите на банките коишто се вклучуваат со пондер на ризичност од 100%, коишто пораснаа за солидни 7.715 милиони денари (или за 2,8%), најмногу како резултат на зголемувањето на побарувањата од нефинансиските друштва. Зголемување (за 3.922 милиона денари, или за 3,4%) бележат и позициите со пондер 75%, и тоа во најголем дел како резултат на зголемувањето на побарувањата покриени со деловни објекти и делумно поради зголемувањето на портфолиото на мали кредити. Понатаму, тренд на раст бележат и позициите со пондер на ризичност од 150%, и тоа во најголем дел како резултат на зголемувањето на портфолиото на потрошувачки кредити.

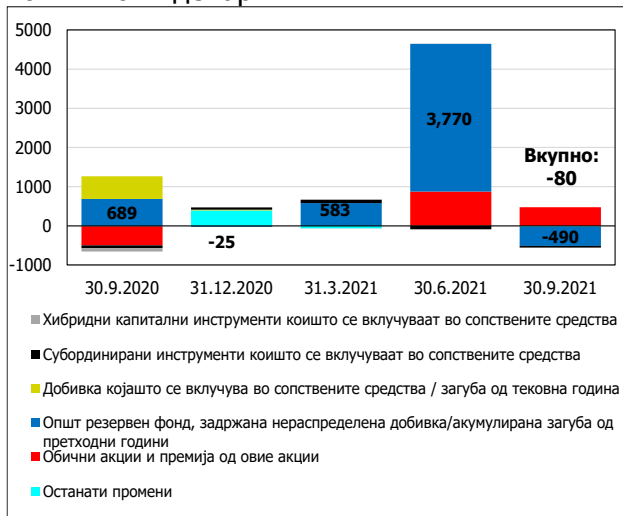
⁴⁰ Според регулативата, во текот на последните пет години до рокот на достасување или исплата, износот на субординираните инструменти што се вклучуваат во пресметката на сопствените средства се дисконтира за 20% секоја година. Во последната година пред рокот на достасување или исплата, субординираните инструменти не се вклучуваат во пресметката на сопствените средства. Во третиот квартал од 2021 година, една банка од групата мали банки издаде и нов

никакво влијание врз вкупниот износ на овој дел од сопствените средства, а претежно настануваат поради споменатата статусна промена на две банки⁴¹.

Графикон бр. 42
Структура на кварталните промени на сопствените средства во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките одржуваат високо ниво на најквалитетниот слој од сопствените средства на банкарскиот систем (редовниот основен капитал), којшто претставува 91,6% од вкупните сопствени средства на банките, исто како и на 30.6.2021 година). Непроменето е и учеството на додатниот основен капитал, како и на дополнителниот капитал во сопствените средства на банкарскиот систем, односно нивното учество изнесува 0,4%⁴² и 8%, соодветно. Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства по групи банки се прикажани во анексите кон овој извештај.

Сопствените средства над нивото потребно за покривање на супервизорските и регулаторните барања забележаа квартално намалување (за 610 милиони денари, или за 7,1%) и на 30.9.2021 година учествуваат со 10,5% во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем. Имено, растот на активностите доведе до умерено повисок износ на капиталниот додаток утврден со супервизорска оцена, на заштитните слоеви на капиталот (за системски значајните банки⁴³ и за зачувување на капиталот)⁴⁴, како и на регулаторниот

субординиран инструмент, којшто ги исполнува регулаторните услови за вклучување во пресметката на сопствените средства.

⁴¹ Номиналната вредност на обичните акции бележи квартален раст, за сметка на речиси еднаквото намалување на премијата по обични акции и задржаната нераспоредена добивка. Ваквите промени се должат на присоединувањето на една банка кон друга банка, во јули 2021 година, коешто меѓу другото се спроведе по пат на зголемување на основната главнина на интегрираниот субјект со емисија на обични акции со право на глас заради спроведување на статусната постапка.

⁴² Само една банка од групата средни банки има издадено инструменти на додатниот основен капитал.

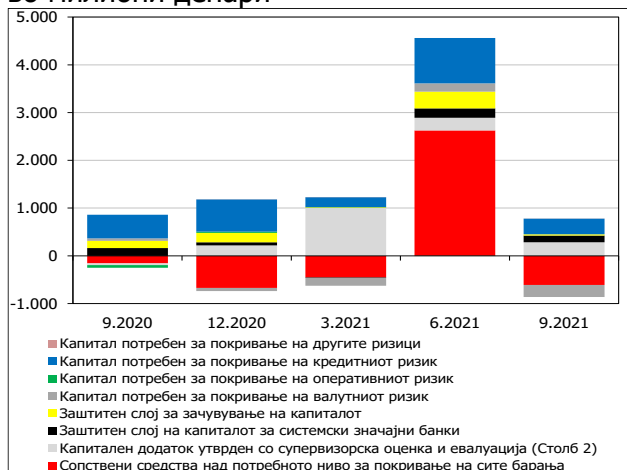
⁴³ Според податоците заклучно со 31 декември 2020 година, како системски значајни банки се идентификувани седум банки (како и според претходната пресметка), коишто треба да ја исполнат утврдената стапка на заштитен слој на капиталот за системски значајна банка, најдоцна до 31 март 2022 година. Повеќе на следнава врска: https://www.nbrm.mk/content/Regulativa/Lista_identifikuvani_sistemski_znacajni_banki_2020.pdf.

⁴⁴ Растот на капиталниот додаток утврден со супервизорска оцена изнесуваше 284 милиони денари или 1,8%, додека заштитните слоеви на капиталот се зголемија за 167 милиони денари или за 1%.

капитал за покривање на одделните ризици
(за 78 милиони денари, или за 0,2%).

Графикон бр. 43

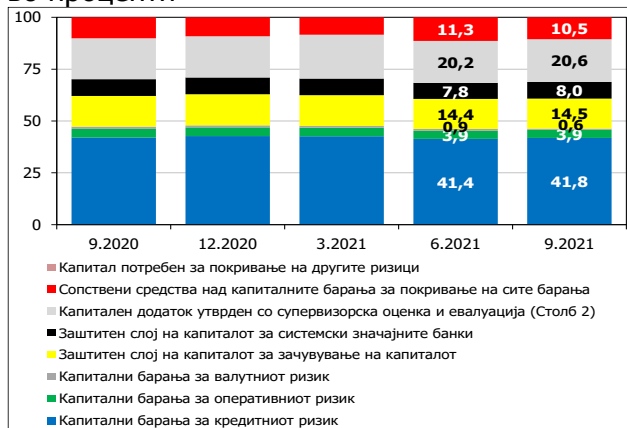
Квартални промени на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 44

Структура на сопствените средства, според потребата за покривање на одделните ризици и за одржување на потребните заштитни слоеви на капиталот во проценти

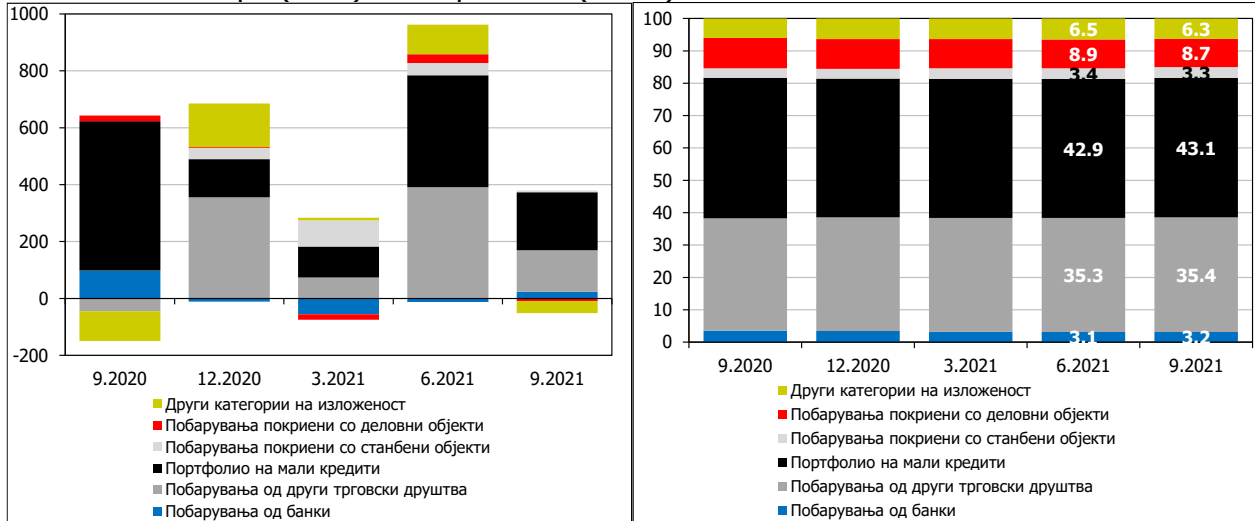

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 45

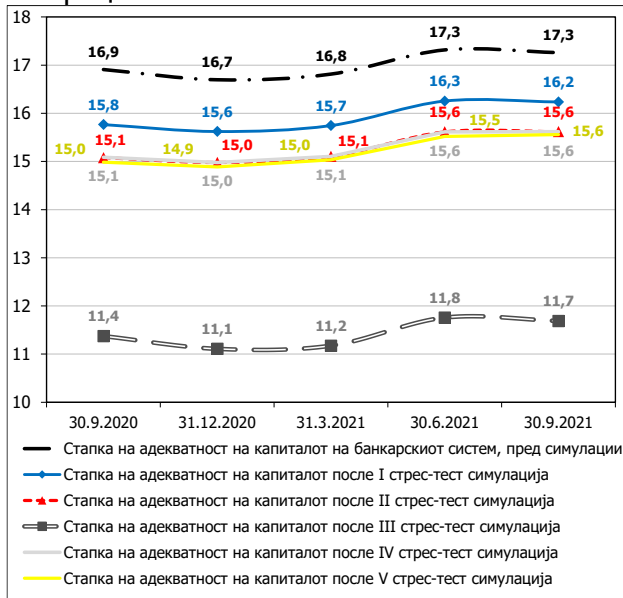
Квартални промени (лево) и структура (десно) на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност во милиони денари (лево) и во проценти (десно)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 46

Резултати од стрес-тест симулациите во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките⁴⁵.

5.3. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Банкарскиот систем покажува задоволително ниво на отпорност на спроведените редовни симулирани шокови, коишто претпоставуваат екстремно остварување на кредитниот ризик (изолирано, или во комбинација со остварување на валутниот и/или ризикот од промена на каматните стапки). Резултатите од спроведеното редовно стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки на симулирани шокови, со состојба на 30.9.2021 година, упатуваат на задржување на претходното ниво на отпорност на солвентната позиција. Имено, во сите симулации, спроведени заклучно со 30.9.2021 година, стапката на адекватност на капиталот е на речиси идентично ниво

⁴⁵ Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

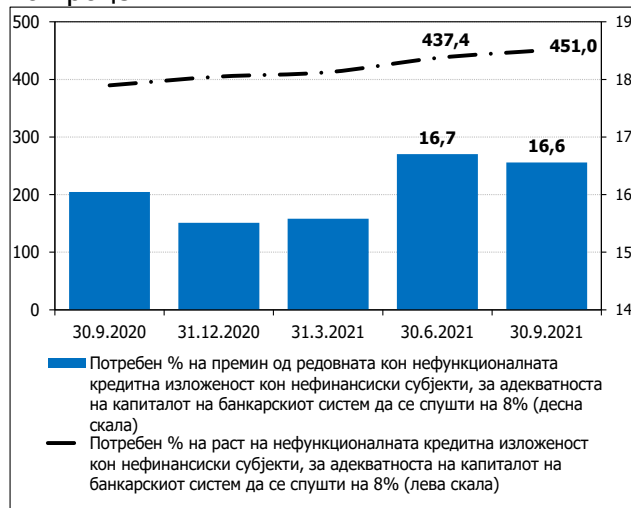
I: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 50%;

II: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80%;

III: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти;

Графикон бр. 47

Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

од 30.6.2021, што соодветствува со непроменетото почетно ниво на стапката на адекватност на капиталот пред спроведувањето на шоките (17,3%, на 30.9.2021 година и на 30.6.2021 година). Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите.

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик се најзначајни за солвентноста на банкарскиот систем. Резултатите од т.н. обратен стрес-тест (англ. reverse stress test), покажуваат дека е потребен раст на нефункционалната кредитна изложеност од 451%, односно премин на 16,6% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти до нивото од 8%. Ова се прилично екстремни и помалку веројатни симулации, особено на краток рок, имајќи предвид дека во третиот квартал од 2021 година, нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти бележи квартален раст од 2,4%. Од друга страна, во третиот квартал од 2021 година, само 0,5% од редовната кредитна изложеност кон нефинансискиот сектор доби нефункционален статус.

IV: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

V: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.

III. Позначајни билансни промени и профитабилност на банкарскиот систем

1. Активности на банките

Банкарскиот систем и во третиот квартал од 2021 година функционира во услови на пандемија. Покрај неизвесностите поради пандемијата, во овој период беа нагласени и ризиците поврзани со нарушувањето на синџирите на снабдување и променливоста на пазарите на примарни производи. Во такви услови, билансот на состојба на банкарскиот систем забележа забавен квартален раст.

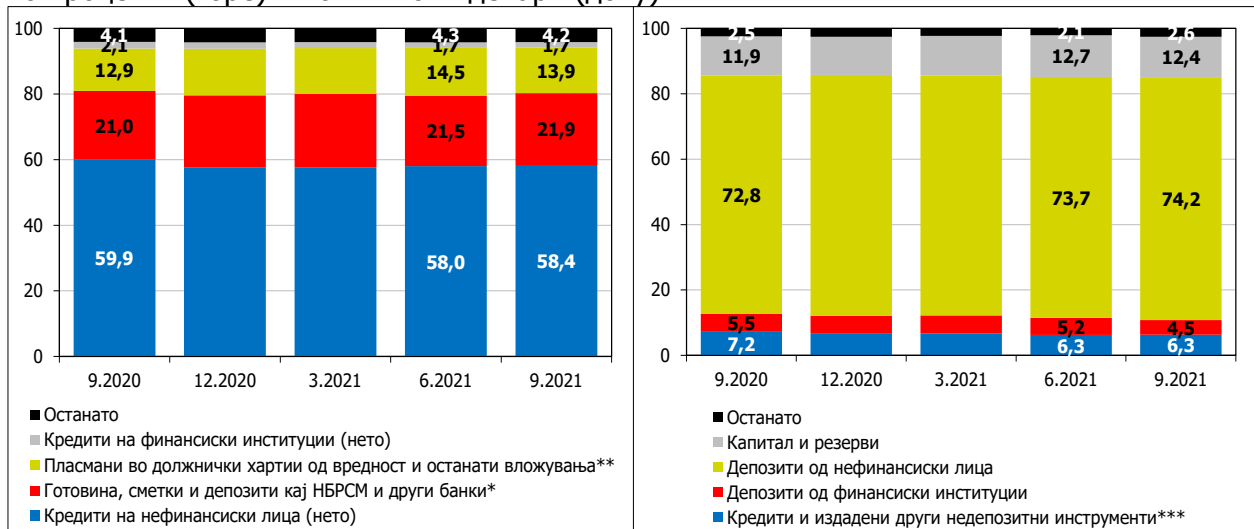
На страната на изворите на средства, и натаму се бележи раст на депозитите, но забавено на квартална основа. Склоноста за депозити во девизи и на многу кратки рокови сè уште е висока и ваквите депозити најмногу придонесоа за кварталниот раст на вкупните депозити. Повисоката добивка на банкарскиот систем исто така придонесе за кварталниот раст на изворите на средства.

Во третиот квартал од 2021 година, банките остварија забавен кредитен раст. Поголемиот дел од кварталниот раст на кредитите беше насочен кон населението, и тоа претежно во денари или во денари со девизна клаузула, иако и кредитирањето на претпријатијата забележа зголемување. Покрај кредитната активност со нефинансискиот сектор, во третиот квартал од 2021 година, раст забележаа и пласманите во депозити кај Народната банка и средствата на сметки кај странски банки.

Ризиците во врска со динамиката на раст на економската активност и активностите на банкарскиот систем во наредниот период најмногу се поврзани со натамошните случувања во врска со здравствената криза, но и со нарушувањата во глобалните синџири на снабдување и производство, како и со актуелната енергетска криза.

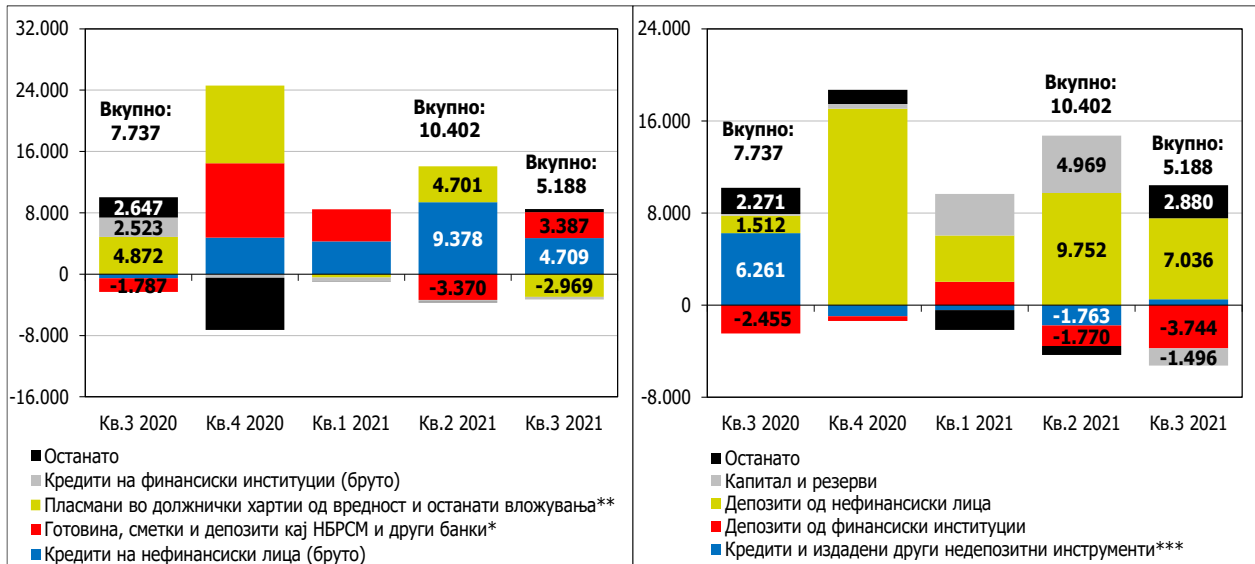
Графикон бр. 48

Структура на активата (горе лево) и на пасивата (горе десно) и структура на кварталните промени на активата (долу лево) и на пасива (долу десно) на банкарскиот систем во проценти (горе) и во милиони денари (долу)

Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2021 година

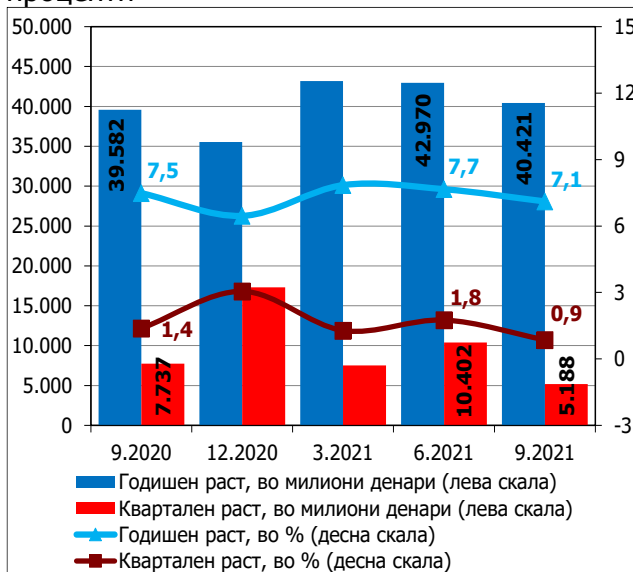
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

Забелешка: * Во готовина, сметки и депозити кај НБРСМ и други банки се вклучени и средствата во резервниот гарантен фонд на КИБС, како и задолжителната резерва во девизи;

** Останатите вложувања вклучуваат пласмани во сопственички инструменти и вложувања во подружници, придружени друштва и заеднички вложувања;

*** Издадените други недепозитни инструменти опфаќаат издадени субординирани и хибридни капитални инструменти.

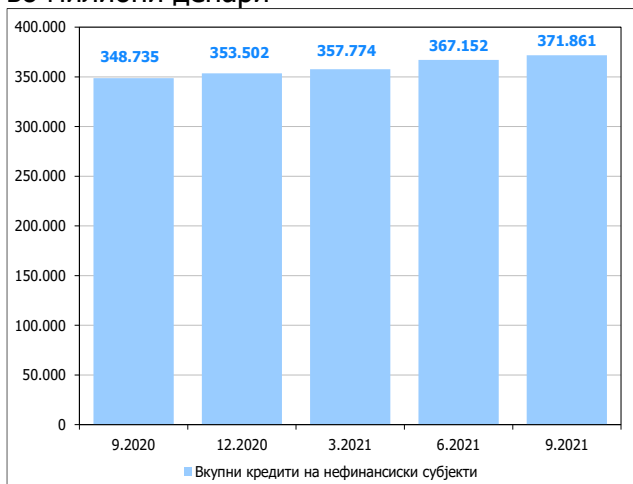
Графикон бр. 49
Актива на банкарскиот систем
во милиони денари
проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од банките.

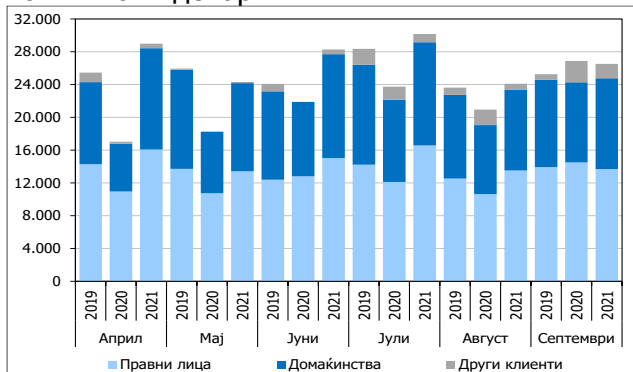
Во третиот квартал од 2021 година, билансот на состојба на банкарскиот систем забележа побавен раст (којшто изнесуваше 5.188 милиони денари, или 0,9%), во споредба со претходниот квартал (10.402 милиона денари, или за 1,8%). Носител на растот се депозитите од нефинансиските лица, коишто забележаа највисок квартален раст, а позначително зголемување бележи и добивката на банкарскиот систем. Наспроти тоа, депозитите од финансиските институции се намалија на квартална основа, а квартален пад бележат и капиталот и резервите заради исплата на дивиденда кај дел од банките. Во активата, кредитите на нефинансиските лица бележат најголем квартален раст, но значително побавен во однос на претходното тримесечје, а солидно се зголемија и пласманите во депозити кај Народната банка и средствата на сметки кај странските банки. Истовремено, пласманите во државни обврзници, за првпат по подолг временски период, забележаа квартален пад.

Графикон бр. 50
Износ на кредитите на нефинансиските субјекти
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 51 Новоодобрените кредити по одделни сектори
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1. Кредити на нефинансиските субјекти⁴⁶

Во третиот квартал од 2021 година, кредитирањето на нефинансискиот сектор се зголеми за 4.709 милиони денари, или за 1,3%, што е забавување во однос на претходниот квартал, кога кредитите се зголемија за 2,6%. Забавување на кредитниот раст има во двата сегмента од кредитното портфолио, што се поврзува со забавеното зголемување на побарувачката за кредити при заострување на кредитните услови од страна на банките. Иако речиси сите банки⁴⁷ остварија зголемена кредитна активност во однос на претходниот квартал, само две од поголемите банки придонесоа со околу 73% во вкупниот квартален раст на кредитите на нефинансиските субјекти.

Кварталниот обем на новите кредити на нефинансискиот сектор бележи мал пад во однос на претходниот квартал⁴⁸, но е значително поголем (за 12,9%) во споредба со третиот квартал од претходната година.

⁴⁶ Кредитите на нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата, самостојните вршители на дејност и физичките лица.

⁴⁷ Не е земена предвид „РБСМ“ АД Скопје поради нејзините специфични активности, во кои речиси и да не е застапено директното кредитирање на претпријатијата.

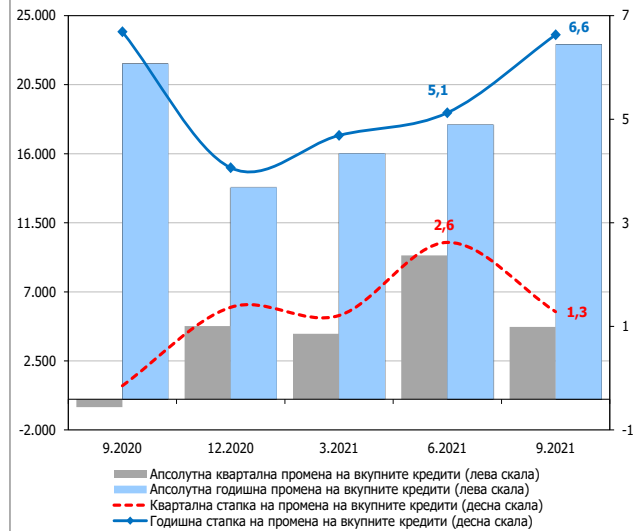
⁴⁸ На квартална основа, износот на новоодобрените кредити бележи пад од 1,0%, при намалување од 6,5% и 1,7% во сегментот на домаќинствата и претпријатијата, соодветно.

Графикон бр. 52

Раст на кредитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

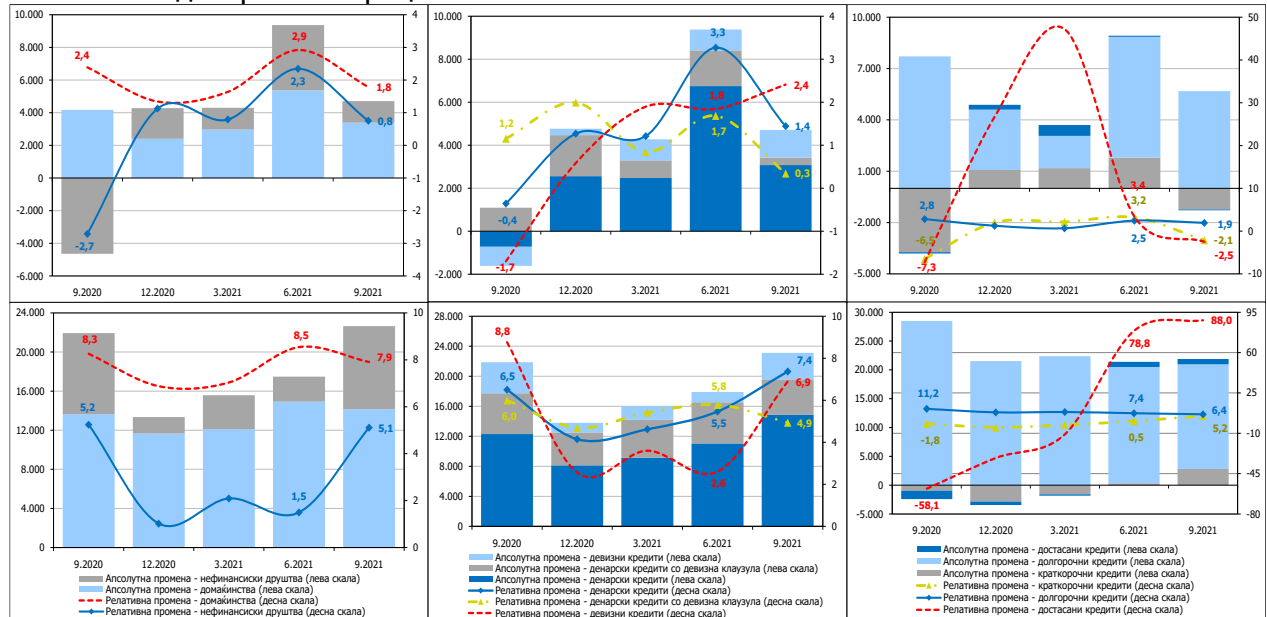

Кварталниот раст на кредитната активност во најголем дел произлезе од кредитирањето на домаќинствата, додека придонесот на кредитите на нефинансиските друштва беше помал.

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

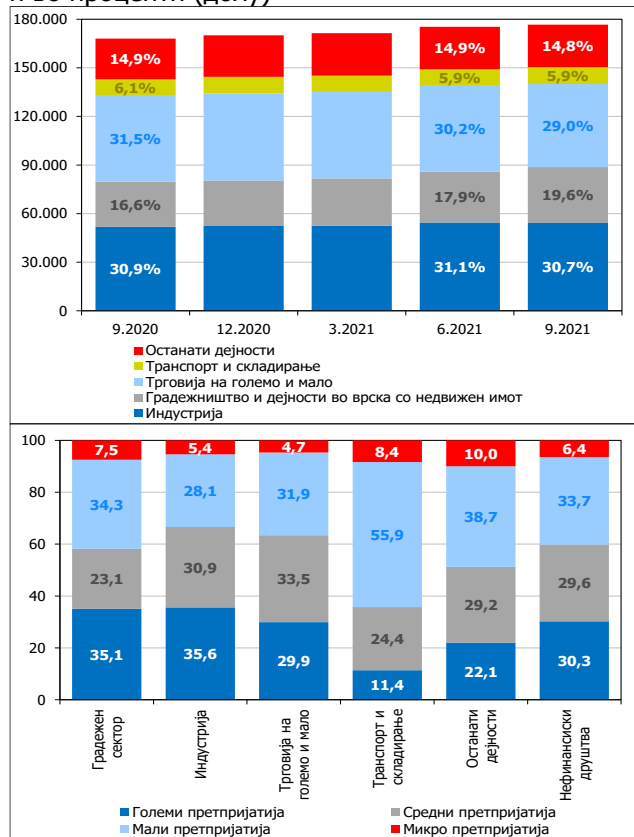
Графикон бр. 53

Квартален (горе) и годишен (долу) раст на кредитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54 Структура на кредитите на нефинансиските друштва, по одделни дејности (горе) и според големината на друштвото (долу) во милиони денари и во проценти во ознаки (горе) и во проценти (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка (графикон горе), врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кредитната поддршка на претпријатијата забави во третиот квартал од 2021 година, при раст на кредитите на овој сектор од 1.315 милиони денари, или за 0,8% (растот во вториот квартал од 2021 година изнесуваше 3.986 милиони денари или 2,3%). Спротивно на тоа, годишната стапка на раст на корпоративните кредити (без ефектот од нето-отписите) забрза и изнесува 5,0%, со што е на нивото на нејзиниот 10-годишен подвижен просек.

Во структурата на кредитите на нефинансиските друштва, според економската активност на клиентите, преовладуваат кредити од трговската дејност и индустријата. Анализирани според големината на нефинансиските друштва⁴⁹, на 30.9.2021 година, слично е учеството во корпоративните кредити на малите претпријатија (една третина), и на големите и на средните претпријатија (по околу 30%).

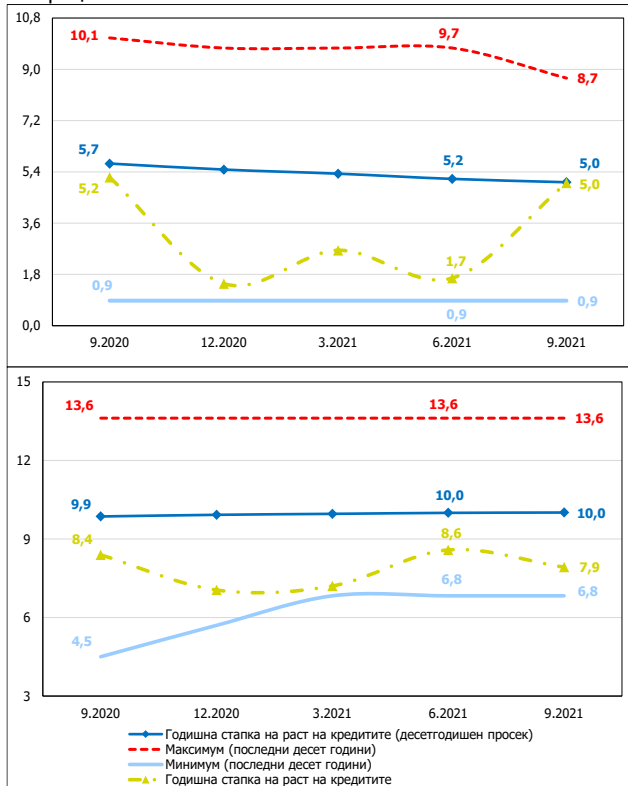
Забавувањето на кредитниот раст на нефинансиските друштва соодветствува со движењата на овој сегмент од кредитниот пазар, каде што се забележува посилно нето-заострување на условите за одобрување корпоративни кредити⁵⁰. Истовремено, во третиот квартал од 2021 година, банките укажуваат на послабо нето-зголемување на вкупната побарувачка на корпоративни кредити, во споредба со претходниот квартал. За последниот квартал од 2021 година, банките очекуваат натамошно нето-заострување на кредитните услови за одобрување корпоративни кредити, при нето-зголемување на кредитната побарувачка од страна на претпријатијата.

⁴⁹ Критериумите за класификација на субјектите според големината (на големи, средни, мали и микро) се дадени во член 470 од Законот за трговски друштва.

⁵⁰ Од аспект на поединечните услови за кредитирање на претпријатијата, банките укажуваат на нето-заострување кај барањата за обезбедување и некаматните приходи, при нето-олеснување кај достасувањето на заемите. Останатите кредитни услови (големината и каматната стапка) се оценети главно како непроменети кредитни услови од страна на банките. Извор: анкетите за кредитната активност на банките, спроведувани од Дирекцијата за монетарна политика и истражување при Народната банка.

Графикон бр. 55 Десетгодишен подвижен просек на годишните стапки на раст на кредитите на нефинансиските друштва (горе) и кредитите на домаќинствата (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Забелешка: Исклучен е ефектот од сите задолжителни отписи извршени во периодот 1.1.2016 – 30.9.2021 година. Почнувајќи од декември 2019 година податокот содржи и наплатени задолжително отпишани кредити.

Послаба кредитна поддршка има и во кредитното портфолио на домаќинствата, каде што годишната стапка на раст во третиот квартал од 2021 година изнесува 1,8%, при раст на овие кредити за 3.392 милиона денари (растот во вториот квартал од 2021 година изнесуваше 2,9%, или 5.378 милиони денари). Годишниот раст на кредитите на домаќинствата (без ефектот од нето-отписите) исто така забави и изнесува 7,9% (8,6% на 30.6.2021 година), при што веќе шест квартални датуми (т.е. од почетокот на корона-кризата) е под 10-годишниот подвижен просек од годишните стапки на раст на овие кредити (10%).

Послабиот кредитен раст кај домаќинствата е најмногу резултат на послабото зголемување на побарувачката на кредити, при истовремено малку заострени кредитни услови. Имено, во третиот квартал од 2021 година, банките укажуваат на мало нето-заострување на кредитните услови кај кредитите на домаќинствата⁵¹ коешто е најмногу присутно кај потрошувачките кредити. На страната на побарувачката, банките укажуваат на натамошно нето-зголемување на побарувачката на вкупните кредити, но далеку послабо во споредба со претходниот квартал, што во најголем дел произлегува од забавеното нето-зголемување на побарувачката за станбени кредити. Во следниот квартал, банките очекуваат нето-олеснување на кредитните услови, при нето-зголемување на побарувачката на кредити од страна на домаќинствата.

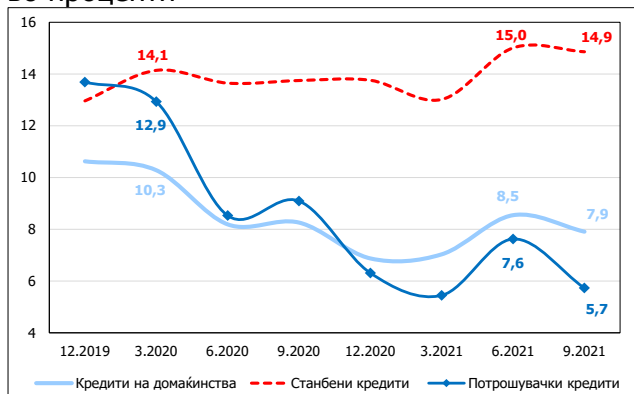
⁵¹ Од аспект на поединечните кредитни услови, се забележува нето-заострување на условите за обезбедувањето кај станбените и достасувањето кај потрошувачките кредити. Наспроти ова, каматната стапка на кредитите на домаќинствата, провизиите кај станбените кредити и некаматните приходи кај потрошувачките кредити бележат нето-олеснување. Извор: анкетите за кредитната активност на банките, спроведувани од Дирекцијата за монетарна политика и истражување при Народната банка.

Графикон бр. 56 Структура на кредитите на физичките лица, по производи во милиони денари и во проценти во ознаки

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 57 Годишен раст на кредитите на домаќинствата, по производи во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Кредитите на домаќинствата и натаму бележат малку повисоко учество во структурата на вкупните кредити, коешто дополнително зајакна (за 0,3 процентни поени) и на 30.9.2021 година изнесува 51,9%. Според кредитните производи, 64,1% од кредитите на физичките лица се наменети за финансирање на потрошувачката (потрошувачки кредити, дозволени пречекорувања на трансакциски сметки и кредитни картички). Меѓу одделните кредитни производи, кај станбеното кредитирање, трендот на раст е на слично ниво како во периодот пред кризата⁵², додека кај потрошувачките кредити годишниот раст е видно помал, во споредба со периодот пред пандемијата.

Во третиот квартал од 2021 година, денарските кредити⁵³ имаа најголем придонес (65,3%) во растот на вкупните кредити на нефинансиските субјекти, додека придонесот на девизните кредити⁵⁴ и денарските кредити со девизна клаузула⁵⁵ е видно помал (27,4% и 7,3%, соодветно). Валутната структура на вкупните кредити е речиси иста во однос на претходниот квартал, при што најголемо структурно учество и понатаму имаат денарските кредити (58,2%).

Зголемувањето на рочноста на кредитното портфолио продолжи и во третиот квартал од 2021 година, преку натамошен раст на долгорочното кредитирање (за 1,9%,

⁵² На 30.9.2021 година, годишниот раст на станбените кредити изнесуваше 14,9%, што е релативно слично ниво со годишниот раст остварен пред кризата, односно заклучно со 31.3.2020 година, кога изнесуваше 14,1%. Притоа, годишната стапка на раст на станбените кредити во просек се одржува на нивото од околу 14,5% во последните седум години. Наспроти тоа, на 30.9.2021 година, годишниот раст на потрошувачките кредити изнесуваше 5,7%, што е значително пониско ниво во споредба со годишниот раст, од 12,9%, забележан на 31.3.2020 година. Анализирани на квартална основа, станбените кредити се зголемија за 2,9%, додека потрошувачките кредити забележаа раст од 1,5%.

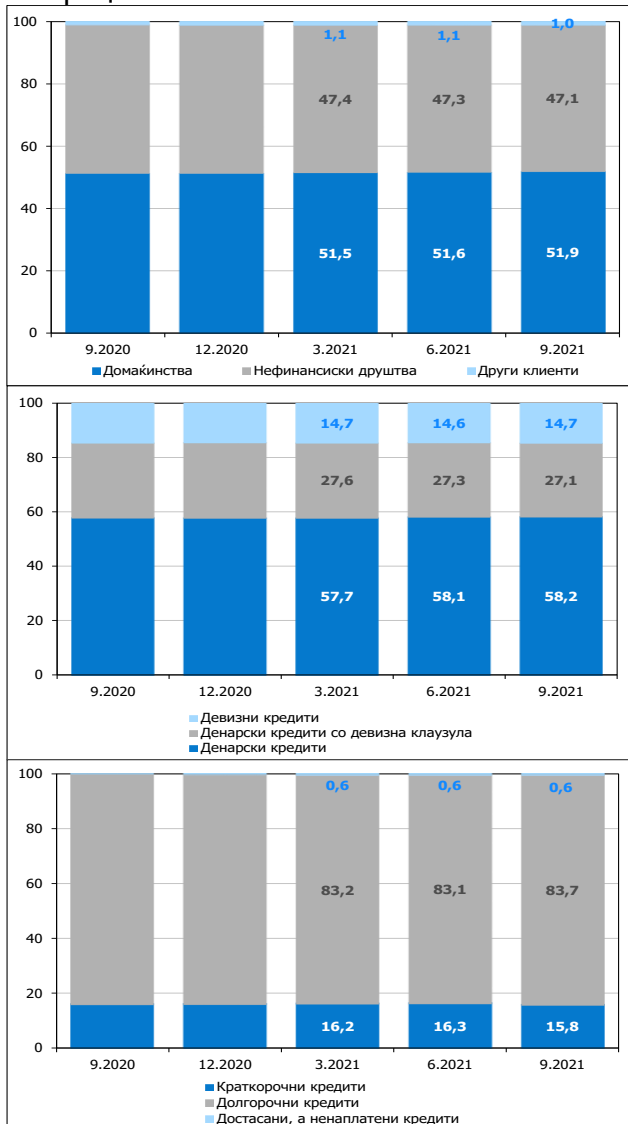
⁵³ Денарските кредити на квартална основа се зголемија за 3.076 милиони денари (или за 1,4%), во најголем дел како резултат на кредитите на домаќинствата (раст од 2.129 милиони денари, или 2,0%) и во помал дел од зголемувањето на кредитите на нефинансиските друштва (раст од 864 милиони денари, или 0,8%).

⁵⁴ Девизните кредити на квартална основа растат за 1.289 милиони денари, или за 2,4%, а во нивни рамки кредитите на претпријатијата се зголемија 1.244 милиони денари (или 3,0%), додека растот на кредитите на домаќинствата изнесува 59 милиони денари (или 0,6%).

⁵⁵ Денарските кредити со девизна клаузула на квартална основа се зголемија за 344 милиони денари, или за 0,3%, што произлегува од кредитите на домаќинствата (раст од 1.203 милиони денари, или 1,7%), наспроти намалувањето на денарските кредити со девизна клаузула на претпријатијата (за 793 милиони денари, или 3,0%).

Графикон бр. 58 Структура на вкупните кредити, според секторот (горе) и валутата (средина) и структура на редовните кредити според рочноста (долу) во проценти

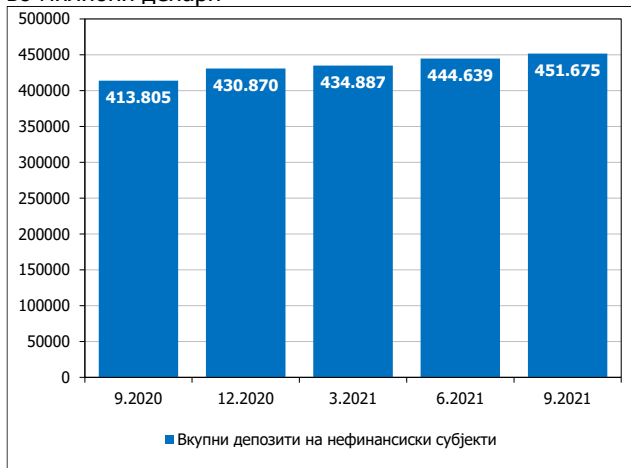

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

или за **5.683 милиони денари**), коешто на 30.9.2021 година учествува со 83,7% во структурата на вкупните редовни кредити⁵⁶. Поголемиот дел (околу 55%) од растот на долгорочните кредити се должи на кредитите на домаќинствата, но значителен придонес имаат и кредитите на нефинансиските друштва. Краткорочните кредити бележат намалување.

⁵⁶ При анализата на рочната структура на кредитите се исклучени нефункционалните кредити.

Графикон бр. 59 Состојба на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 60 Промена на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1 Депозити на нефинансиските субјекти

Во третиот квартал од 2021 година, продолжи растот на депозитите на нефинансиските субјекти, како на квартална, така и на годишна основа.

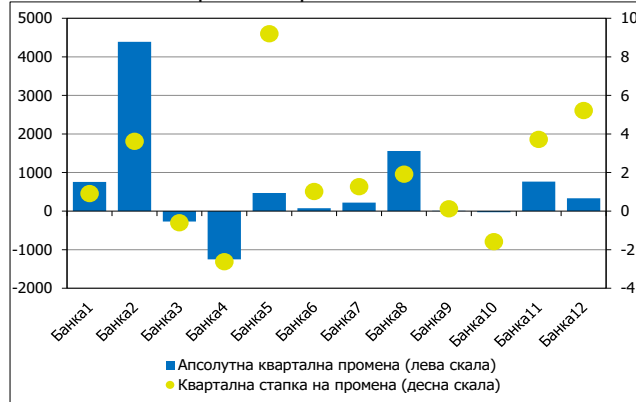
Во третиот квартал од 2021 година, депозитите на нефинансиски субјекти се зголемија за 7.036 милиони денари, или за 1,6%, што претставува извесно забавување во споредба со растот остварен во претходниот квартал (9.752 милиона денари, или за 2,2%). Од друга страна, на годишна основа, вкупните депозити бележат забрзан раст, од 9,2%, како во споредба со 30.6.2021 година (годишен раст од 7,8%), така и во однос на 30.9.2020 година (годишен раст од 6,6%). Анализирano по поединечна банка, две банки од групата големи банки речиси во целост го условуваат кварталниот раст на депозитите, а само на една од нив отпаѓаат околу 62% од вкупниот квартален раст.

Депозитите на домаќинствата, во текот на третиот квартал од 2021 година, и натаму растат, и тоа забрзано во однос на претходниот квартал. Така, средствата на домаќинствата депонирани во банките (коишто традиционално се најзначајниот депонент во македонскиот банкарски систем со учество од 66,7% во вкупните депозити) се зголемија за 5.004 милиони денари, или за 1,7%, а значително забрзување бележи и нивниот раст на годишна основа, којшто изнесуваше 18.925 милиони денари, или 6,7% (наспроти 4,3% на 30.6.2021 година).

Графикон бр. 61 Раст на депозитите на нефинансиските субјекти, по поединечна банка

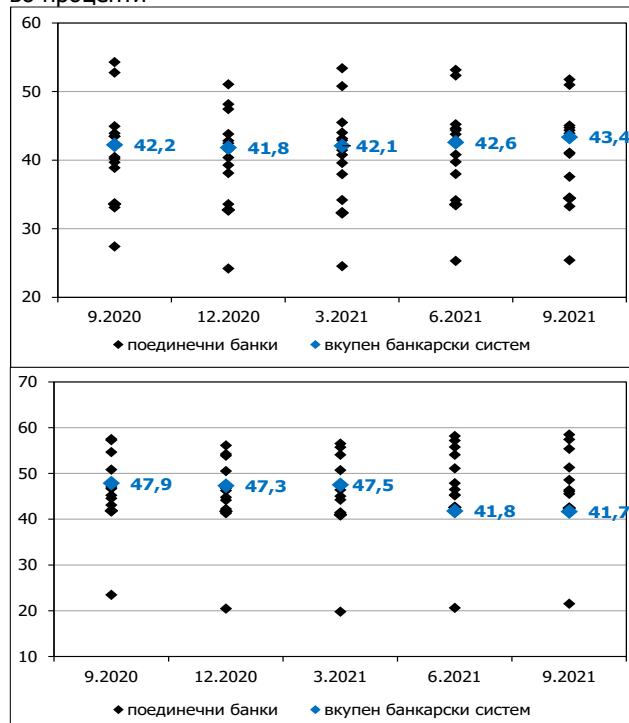
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 62 Учество на вкупните девизни депозити во вкупните депозити на банкарскиот систем (горе) и на девизните депозити на домаќинствата во вкупните депозити на домаќинства (долу)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од друга страна, **депозитите на нефинансиските друштва** и натаму растат, но поумерено (за 1.316 милиони денари, или за 1% на 30.9.2021 година, што е забавување за 4,4 п.п. во однос на претходниот квартал). Депозитите од нефинансиските друштва бележат забавен раст и на годишна основа, тој се сведе од 16,7%, на 30.6.2021 година, до 15,5%, на 30.9.2021 година.

Продолжената пандемија од ковид-19 се манифестира со извесна промена на валутната и рочната склоност на депонентите, видлива преку растот на депозитите во девизи и на многу кратки рокови. Така, депозитите по видување и девизните депозити имаат најголем придонес во растот на вкупните депозити. Ова предизвика извесни промени во валутната и рочната структура на депозитите⁵⁷.

Променетите валутни склоности на депонентите од претходната година се задржаа и во првите девет месеци од 2021 година. Така, од аспект на валутата, кварталниот раст на депозитната база речиси во целост произлезе од девизните депозити (92,9%), коишто во третиот квартал од 2021 година се зголемија за 6.536 милиони денари, или 3,5%. Од друга страна, денарските депозити забележаа квартално зголемување за само 489 милиони денари, или за 0,2%, што е забавување во однос на растот од претходниот квартал (1,3%). Притоа, кварталниот раст на девизните депозити најмногу произлегува од зголемувањето на депозитите по видување, со речиси подеднаков придонес на овие депозити од двата сектора (домаќинствата и нефинансиските друштва). Следствено на ваквите движења, се намали учеството на денарските

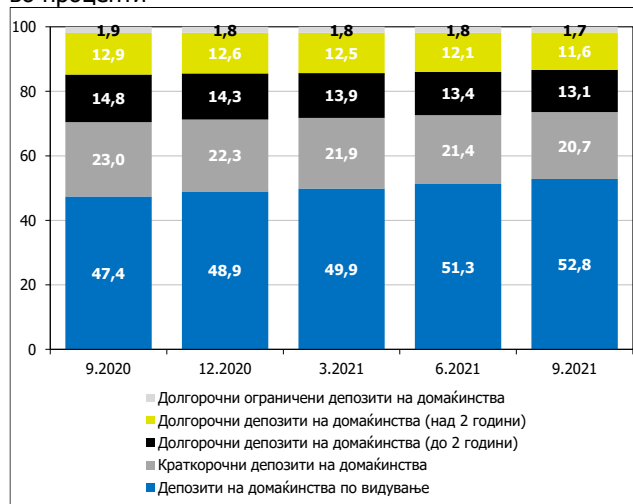
⁵⁷ Од почетокот на пандемијата учеството на девизните депозити умерено се зголеми (за околу 2 п.п.), но учеството на депозитите по видување е поголемо (за безмалку 9 п.п.).

депозити во вкупната депозитна база, коешто на крајот на третиот квартал од 2021 година изнесува 56,5% (57,3% на 30.6.2021 година), додека уделот на девизните депозити се зголеми до нивото од 43,4% (42,6% на 30.6.2021 година).

Од аспект на рочноста, депозитите по видување целосно придонесоа за растот на вкупната депозитна база и во текот на третото тримесечје од 2021 година остварија квартално зголемување од 9.319 милиони денари, или за 3,4%. Зголемувањето на депозитите по видување најмногу се должи на речиси подеднаквиот раст на денарските и девизните депозити на секторот „домаќинства“, а во помал дел произлегува и од зголемувањето на девизните депозити на нефинансиските друштва. Наспроти тоа, долгорочните⁵⁸ депозити забележаа намалување на квартална основа, за 877 милиони денари, или 0,9%, додека кај краткорочните⁵⁹ депозити се забележа малку поизразено намалување од 1.406 милиони денари, или 2%, што е присутно и кај двата сектора.

Од аспект на рочноста на депозитите од домаќинства, и во третиот квартал од 2021 година има зголемување на структурното учество на депозитите по видување (од 51,3% на 30.6.2021 година, на 52,8% на 30.9.2021 година). Спротивен тренд се забележува кај краткорочните и кај долгорочните депозити, чие учество во рочната структура на депозитите на домаќинствата се намалува (од 21,4% и 27,4% на 30.6.2021 година, на 20,7% и 26,4% на 30.9.2021 година, соодветно).

Графикон бр. 63 Рочна структура на депозитите на домаќинствата во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁸ Кварталното намалување на долгорочните депозити во целост произлегува од намалувањето на депозитите на домаќинствата за 1.439 милиони денари, или за 1,8% (во целост како резултат на денарските депозити), при пораст на депозитите на нефинансиските друштва за 28 милиони денари, или за 0,2% (во целост како резултат на денарските депозити).

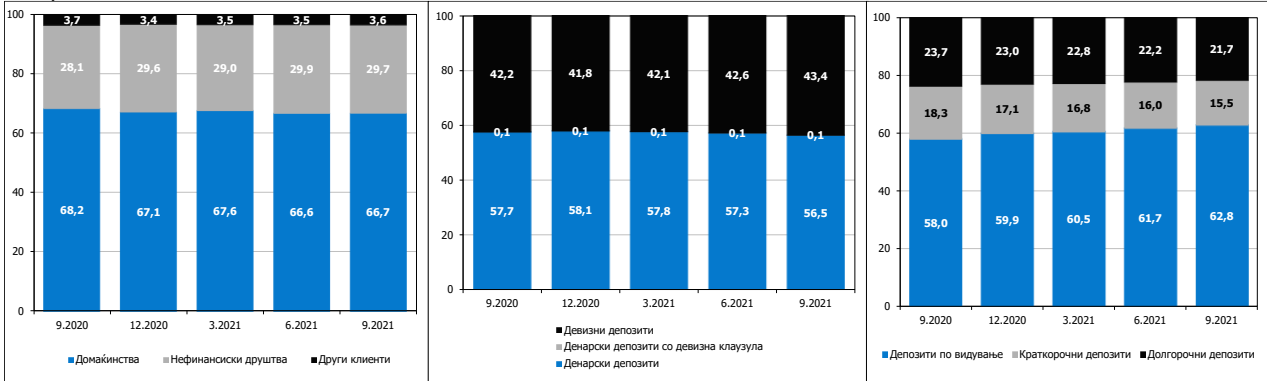
⁵⁹ Апсолутното квартално намалување на краткорочните депозити речиси подеднакво произлегува од намалувањето на депозитите на домаќинствата за 849 милиони денари, или за 1,3% (каде што придонесот на денарските депозити е најголем, и изнесува 68,2%) и на депозитите на нефинансиските друштва за 572 милиона денари, или за 8,7% (во целост денарски депозити).

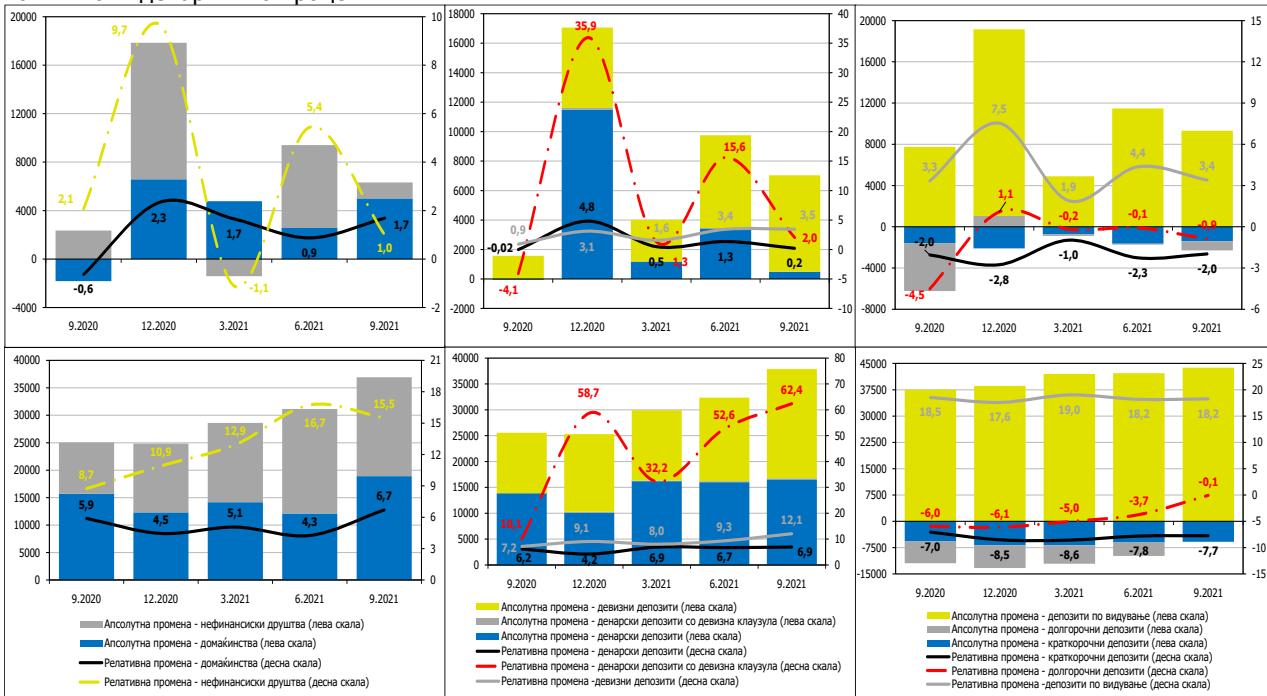
Извештај за ризиците во банкарскиот систем во третиот квартал од 2021 година

Графикон бр. 64 Структура на вкупните депозити, според секторот (лево), валутата (средина) и рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 65 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот (лево), валутата (средина) и рочноста (десно) во милиони денари и во проценти

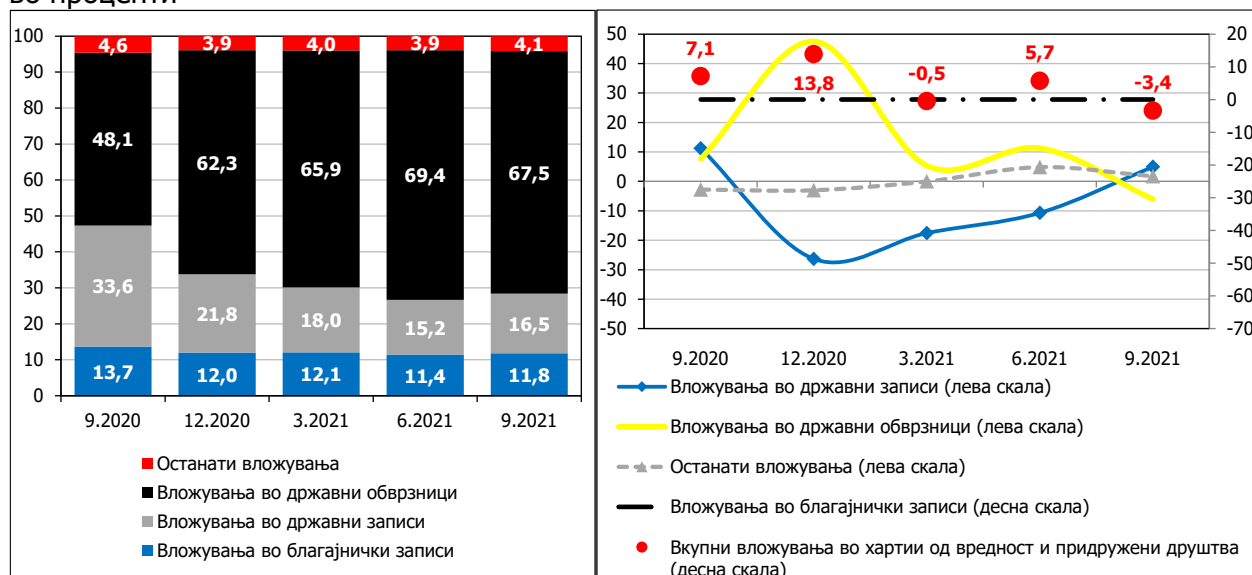
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2. Останати активности

Пласманите на банките во должнички хартии од вредност и останати вложувања⁶⁰ (според нето сметководствената вредност) забележаа квартално намалување за 2.969 милиони денари (или за 3,4%), што придонесе за намалување на нивното учество во вкупната актива на банките до нивото од 13,9% (од 14,5% на 30.6.2021 година). Кварталното намалување на вложувањата на банките во државни обврзници (за 3.687 милиони денари, или за 6,1%) во целост го услови намалувањето на вложувањата на банките во должнички хартии од вредност и останати вложувања⁶¹. Како резултат на ваквите движења, учеството на вложувањата во државни обврзници во вкупните пласмани во должнички хартии од вредност и останати вложувања на банките се намали на нивото од 67,5% на 30.9.2021 година (69,4%, на 30.6.2021 година), за сметка на умереното зголемување на учеството на вложувањата во државни записи (од 15,2% на 30.6.2021 година, на 16,5% на 30.9.2021 година).

Графикон бр. 66

Структура (лево) и квартална промена (десно) на пласманите во должнички хартии од вредност и останати вложувања во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

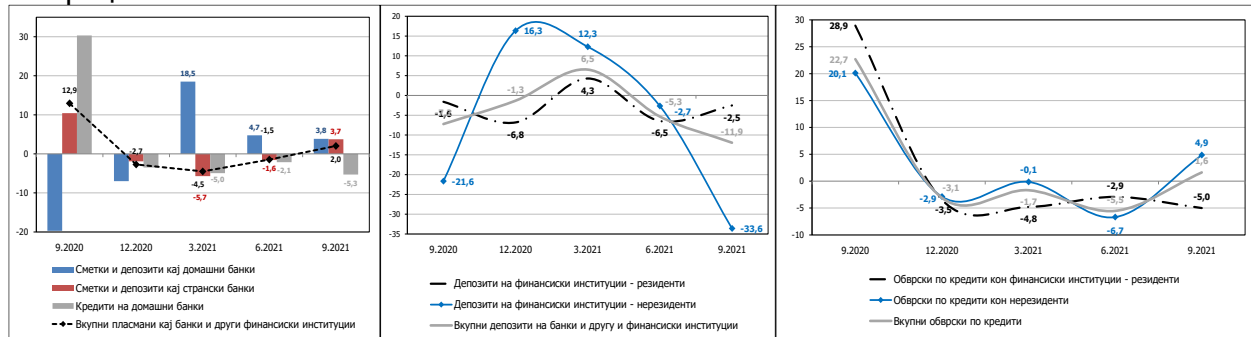
Пласманите кај банките и другите финансиски институции во третиот квартал од 2021 година забележаа мало зголемување за 813 милиони денари, или за 2%. Ваквото зголемување главно произлезе од нагорното придвижување на пласманите на сметките и депозитите кај странските банки (за 1.022 милиона денари, или за 3,7%)⁶², како и од малото зголемување на пласманите на сметките и депозитите кај домашните банки (за 63 милиони денари, или за 3,8%). Од друга страна одредено намалување се забележува кај кредитите одобрени на домашните банки (за 521 милион денари, или за 5,3%)⁶³.

Вкупните **обврски на банките врз основа на кредити** на квартална основа се зголемија за 511 милиони денари, или за 1,6%, што речиси во целост е резултат на зголемените

обврски врз основа на кредити кон нерезидентните финансиски институции кај одредени банки.

Графикон бр. 67 Квартална промена на побарувањата од финансиски институции (лево), обврските врз основа на кредити (средина) и депозити од финансиските институции (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

И понатаму депозитите од банките и останатите финансиски институции претставуваат незначителен извор на финансирање на банките, со учество од 4,5% во вкупната пасива на крајот на третиот квартал од 2021 година. Повисоката квартална надолна корекција на депозитите од банките и останатите финансиски институции (за 3.744 милиони денари, или 11,9%) речиси целосно произлегува од преполовувањето на краткорочните депозити (до еден месец) на нерезидентните финансиски институции (за 3.200 милиони денари), како и на депозитите на пензиските фондови, што се должи на стратегијата на управување и инвестирање на средствата на едно пензиско друштво (за 766 милиони денари).

Обемот на активности на банкарскиот систем со нерезидентите постојано е ограничен, но се забележуваат отстапувања анализирано на ниво на банка. Во третиот квартал од 2021 година, како и во изминатиот период, банките на ниво на систем повеќе должат⁶⁴ отколку што побаруваат од нерезидентите, иако побарувањата бележат повисок релативен раст во споредба со релативниот пад на износот на обврските кон нерезидентите. Имено, обврските на домашните банки кон нерезидентите забележаа квартално намалување од 1.801 милион денари, или 4%, а нивното учество во вкупната пасива на банкарскиот систем незначително се намали и на 30.9.2021 година изнесува 7,1%⁶⁵ (7,4% на 30.6.2021 година). Ваквото намалување речиси

⁶⁰ Во останатите вложувања се вклучени пласманите во сопственички инструменти и вложувањата во подружници, придружени друштва и заеднички вложувања.

⁶¹ Вложувањата на банките во благајнички записи се непроменети во однос на вториот квартал од 2021 година, што соодветствува со непроменетата понуда на благајничките записи (на износ од 10 милијарди денари). Наспроти тоа, вложувањата на банките во државни записи бележат квартално зголемување, од 658, или за 4,9%.

⁶² Поизразениот пад кај орочените депозити во странство во странска валута преку ноќ и до еден месец се покрива со растот на орочените депозити во странска валута со рочност од три месеци до една година.

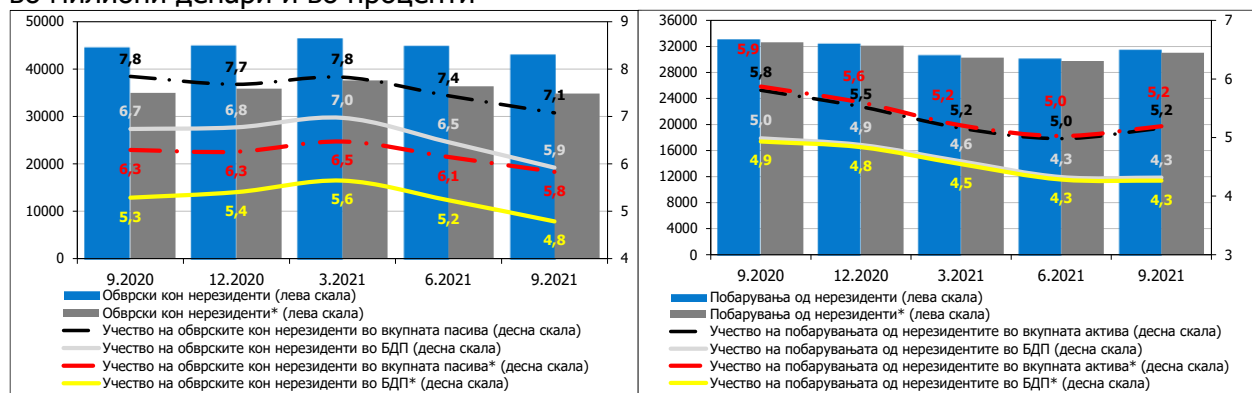
⁶³ Падот на долгорочните кредити на домашните банки произлегува од кредитите на „РБСМ“ АД Скопје пласирани кон домашните банки, врз основа на одобрена кредитна линија од ЕИБ, наменета за финансирање на домашните нефинансиски компании.

⁶⁴ На 30.9.2021 година, осум од вкупно тринаесет банки повеќе должат отколку што побаруваат од нерезидентите.

⁶⁵ Доколку од анализата се исклучи „РБСМ“ АД Скопје, учеството на обврските кон нерезидентите во вкупната пасива изнесува 5,8%.

во целост произлегува од намаленото салдо на краткорочните депозити (до еден месец) во странска валута од нерезидентите финансиски институции кај две банки, за разлика од растот на обврските врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон нерезидентните финансиски институции кај неколку банки. Спротивно на движењата кај обврските, побарувањата на банките од нерезидентите пораснаа на квартално ниво за 1.347 милиони денари (или 4,5%), најмногу како резултат на зголемувањето на средствата на кореспондентни сметки во странски банки.

Графикон бр. 68
Обврски (лево) и побарувања (десно) кон/од нерезидентите
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

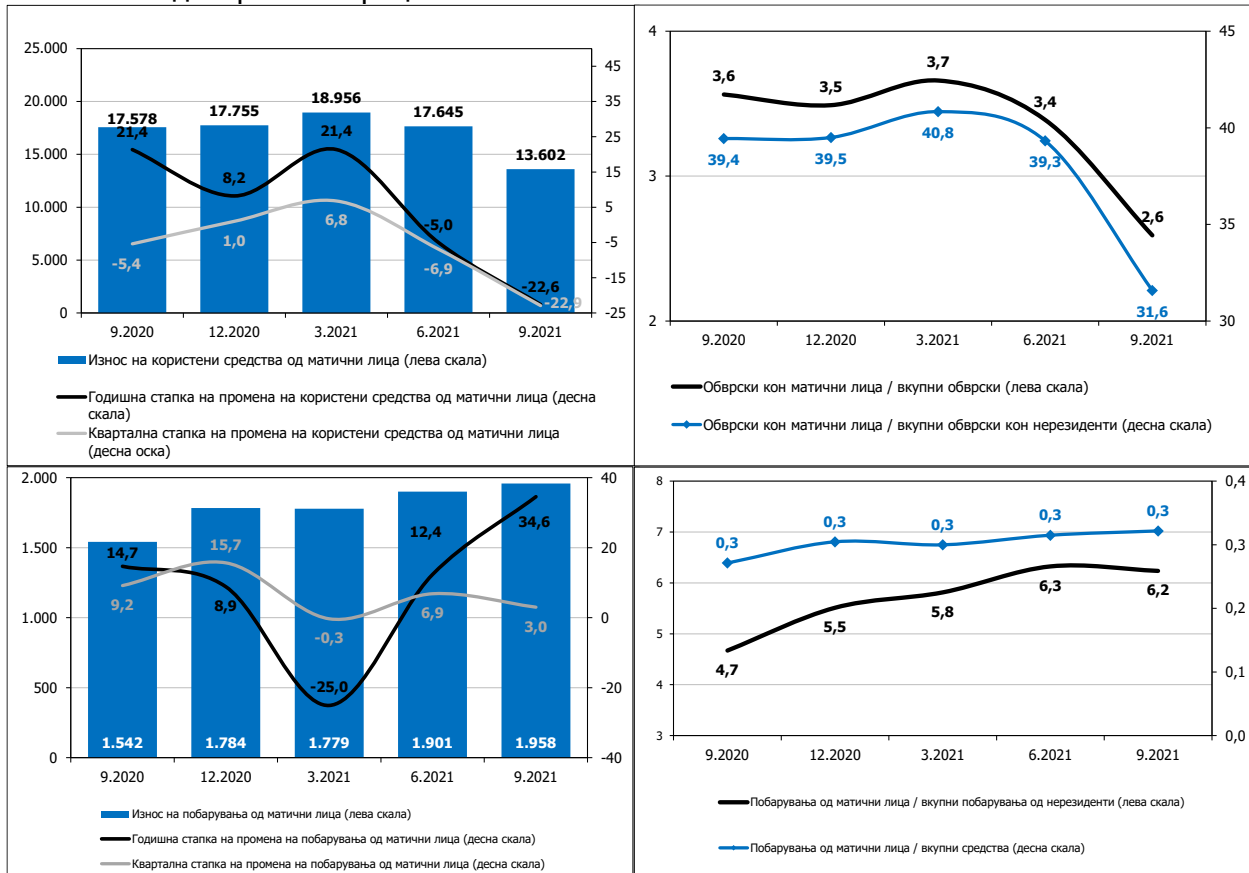
Извор за БДП: Државниот завод за статистика.

* Без учество на „РБСМ“ АД Скопје.

Користењето заеми од матичните субјекти не претставува значаен извор на финансирање на активностите на домашните банки, иако може да се забележат разлики по поединечни банки. Во третиот квартал од 2021 година, обврските на банките кон нивните матични субјекти забележаа значително намалување за 4.043 милиони денари (или за 22,9%), што во целост е резултат на намалувањето на краткорочните депозити од финансиските субјекти кај две големи банки, при низок раст на обврските врз основа на долгорочни кредити кај една голема банка. Со тоа, учеството на обврските на банките кон матичните лица (вклучувајќи ги и субординираните обврски и хибридни капитални инструменти) во вкупните обврски на домашниот банкарски систем и во обврските кон нерезидентите се намали на 2,6% и 31,6%, соодветно. Побарувањата од матичните лица и понатаму се минимални и зафаќаат само 0,3% од вкупната актива на банкарскиот систем, додека нивното учество во вкупните побарувања од нерезидентите незначително се намали (за 0,1 процентен поен) и изнесува 6,2%.

Графикон бр. 69
Обврски (горе) и побарувања (долу) кон/од матичните лица на банките
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2. Профитабилност

Показателите за профитабилноста на банкарскиот систем забележаа подобри вредности во првите девет месеци од 2021 година⁶⁶, што е резултат на остварената повисока добивка, во споредба со истиот период од претходната година. Поволно влијание врз профитабилноста на банкарскиот систем во овој период имаа активностите на банките за наплата на „лошите“ кредити што им овозможи повисоки приходи од наплатени претходно отпишани побарувања и намалување на трошоците за исправка на вредноста (главно за финансиските средства) заради ослободувањето на исправката при наплатата на нефункционалните кредити. Придонес кон растот на профитабилноста имаа и нето-приходите од провизии и надоместоци, а зголемување забележа и нето каматниот приход, чијшто придонес кон растот на профитабилноста се зголеми во споредба со претходната година. Ваквите движења кај нето каматниот приход во поголем дел произлегуваат од падот на каматните расходи, а придонес имаше и каматниот приход, којшто умерено се зголеми на годишна основа, по намалувањето во претходните четири години.

Оперативните трошоци на банките забележаа раст, со што негативно придонесоа кон годишниот раст на профитабилноста на банкарскиот сектор. Зголемувањето на овие трошоци е најмногу последица на повисоките општи и административни трошоци, трошоците за вработените и за амортизација на фиксните средства на банките.

Во првите девет месеци од 2021 година, продолжи трендот на намалување на каматните стапки кај банките, но каматниот распон не забележа значителни промени.

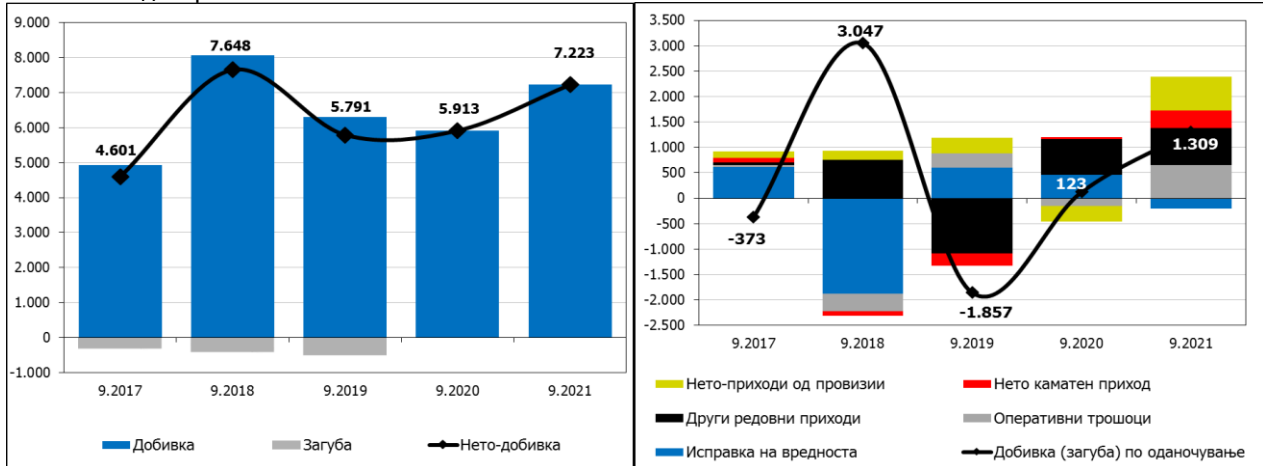
2.1. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

Во првите девет месеци од 2021 година, банкарскиот систем оствари добивка од работењето во износ од 7.223 милиони денари, којашто во споредба со претходната година, е повисока за 22,1%, или за 1.309 милиони денари. Поголемата добивка беше условена пред сè од растот на некаматните приходи (за 1.403 милиони денари или за 22,8%), што е резултат на зголемените приходи врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања и на повисоките нето-приходи од провизии и надоместоци. Раст од 343 милиони денари (или за 3,1%) забележа и нето каматниот приход, придонесувајќи со 26,2% во вкупното зголемување на добивката. Придонес во растот на добивката, од 15,7%, имаат и намалените трошоци за исправка на вредноста (пред сè за финансиските средства), за 206 милиони денари (или за 6,5%). Наспроти ваквите движења, оперативните трошоци на банките забележаа зголемување од 646 милиони денари, или за 7,8% и имаа негативен придонес кон годишниот раст на профитот на банките. Анализирано по банка, сите банки остварија позитивен финансиски резултат од работењето. Кај големите и кај средните банки се зголеми добивката, додека кај групата мали банки профитабилноста се намали, во споредба со истиот период од претходната година.

Графикон бр. 70 Нето-добивка по оданочување (лево) и годишна промена на главните приходи и расходи (десно)

во милиони денари

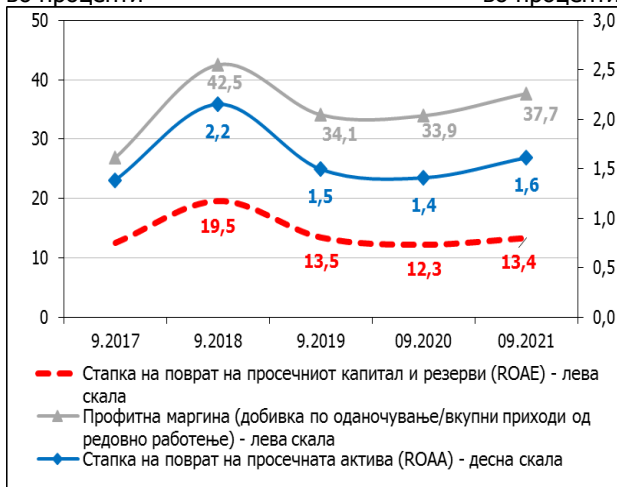
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 71

Стапки на поврат на просечната актива и на просечниот капитал и резерви и профитна маргина

во проценти

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на добивката во првите девет месеци од 2021 година придонесе за подобри вредности на показателите за профитабилноста на банкарскиот систем. Повратот на просечната актива и на просечниот капитал⁶⁷ се зголемија за 0,2 и 1,1 процентни поени, соодветно, додека растот на профитната маргина изнесуваше 3,8 процентни поени.

Постојаниот надолен тренд на каматните стапки се одрази и врз трендот на нето каматната маргина. Во услови на поскроман раст на нето каматниот приход⁶⁸ (за 3,1% или за 343 милиони денари), во споредба со зголемувањето на просечната каматносна актива (40.840 милиони денари или за 8,7%), **нето каматната маргина се намали и за**

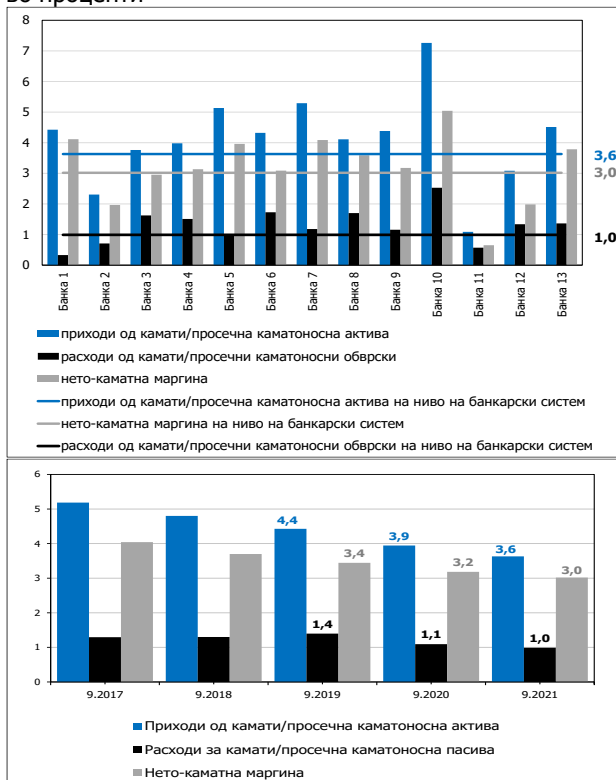
⁶⁶ Сите податоци во овој дел од Извештајот, коишто произлегуваат од билансот на успех на банките (приходи, расходи, добивка, загуба, итн.) се однесуваат на првите девет месеци од 2021 година, а нивната големина се споредува со истиот период од претходната или некоја друга година. Податоците коишто произлегуваат од билансот на состојба (актива, кредити, депозити, капитал, итн.) или оние поврзани со висината на активните и пасивните каматни стапки, во овој дел од Извештајот се презентирани како просек од состојбите за првите девет месеци од 2021 година и така пресметаниот просек се споредува со просекот пресметан за првите девет месеци од 2020 или од некоја друга година. Доколку презентацијата на податоците е направена на друга основа, различна од споменатава, тоа е нагласено во текстот.

⁶⁷ Просечната актива и капиталот и резервите се пресметани како просек од состојбата на активата, односно капиталот и резервите на анализираниот датум и 31.12. од претходната година.

⁶⁸ Растот на нето каматниот приход во поголем дел произлезе од годишниот пад на каматните расходи (за 257 милиони денари, или за 9,9%), а придонес имаше и растот на каматните приходи (за 86 милиони денари или за 0,6%).

Графикон бр. 72

Нето каматна маргина по одделна банка, на 30.9.2021 година (горе)* и на ниво на банкарски систем (долу) во проценти

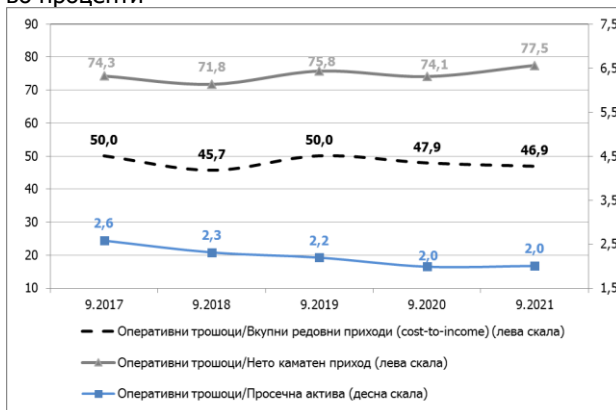

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Показателите на ниво на банкарски систем се презентирани со линии.

Графикон бр. 73

Показатели за оперативната ефикасност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

првите девет месеци од 2021 година изнесува 3,0%.

Во првите девет месеци од 2021 година, како и вообичаено, финансиското посредување со домаќинствата имаше најголем придонес во формирањето (59,3%) и во растот на нето каматниот приход. Во споредба со претходната година, нето каматниот приход од домаќинствата се зголеми за 365 милиони денари, или за 5,6%. Овој раст во поголема мера се должи на намалувањето на каматните расходи кон домаќинствата (за 252 милиона денари, или за 21,0%), а помалку на растот на каматните приходи од овој сектор (за 114 милиони денари или за 1,5%). Нето каматниот приход од работењето со нефинансиските друштва, на којшто отпаѓаат 37,6% од вкупните нето каматни приходи, забележа намалување (за 84 милиони денари, или за 1,9%) во првите девет месеци од 2021 година, заради повисокиот пад на каматните приходи (за 112 милиони денари, или за 2,4%), во споредба со намалувањето на каматните расходи (за 27 милиони денари, или за 9,9%). Банките забележаа раст и на нето каматните приходи од државата (за 209 милиони денари, или за 33,6%), на коишто отпаѓаат 7,2%.

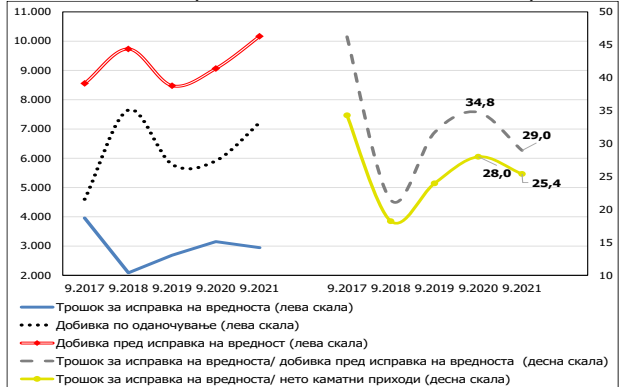
Показателите за оперативната ефикасност на банкарскиот систем бележат различни движења. Соодносот меѓу оперативните трошоци и вкупните редовни приходи е подобар за 1 процентен поен, додека учеството на овие трошоци во нето каматните приходи се зголеми за 3,4 процентни поени. Оперативните трошоци во првите девет месеци од 2021 година се повисоки за 7,8%, или 646 милиони денари во споредба со истиот период од претходната година, што е побрзо во однос на растот на нето каматниот приход (3,1%), но побавно во споредба со растот на вкупните редовни приходи (10%). Од друга

Графикон бр. 74

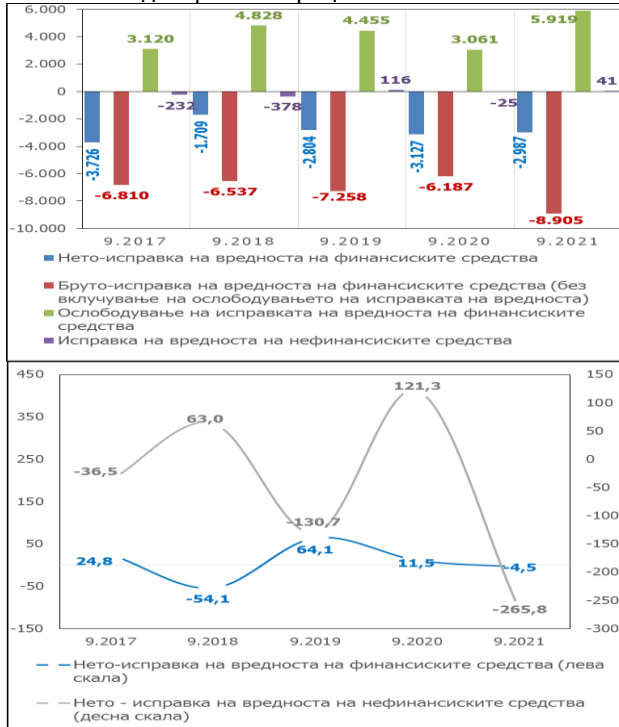
Показатели за учеството на трошоците за исправка на вредноста во добивката и во нето каматните приходи во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 75

Износ на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (горе) и годишни стапки на промена на трошоците за исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства (долу) во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

страна, растот на просечната актива (6,8%) не отстапува многу од зголемувањето на оперативните трошоци, што услови непроменет сооднос меѓу овие две категории. Зголемувањето на оперативните трошоци произлегува најмногу од повисоките општи и административни трошоци (пред сè трошоците за услуги), трошоците за вработените и за амортизација. Во структурата на вкупните редовни приходи, највисок е растот на приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања (за 1.268 милиони денари, или за 3 пати) и на нето-приходите од провизии и надоместоци (за 669 милиони денари, или за 19,5%). Истовремено, капиталната добивка од продажба на средства забележа пад од 759 милиони денари, или за 74,8%.

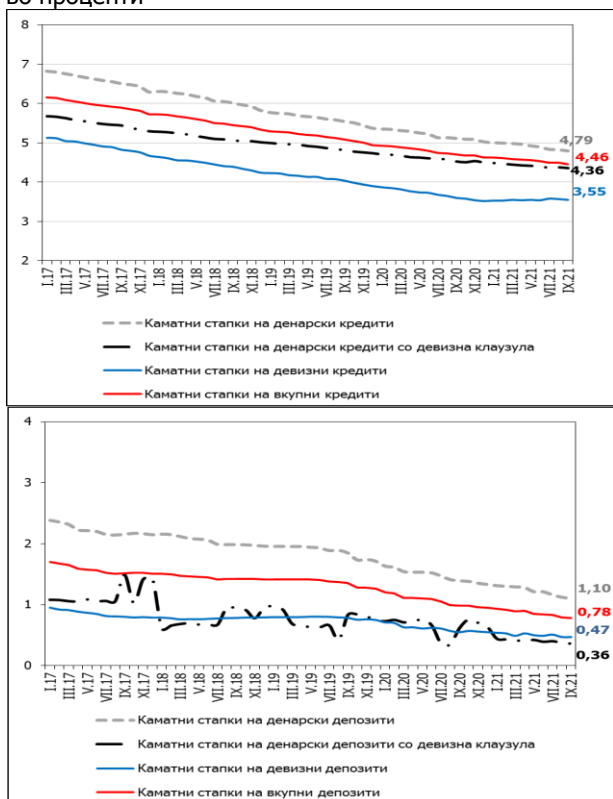
Во првите девет месеци од 2021 година, трошоците за исправката на вредност на финансиските и нефинансиските средства се намалија, за 206 милиони денари, или за 6,5%.

Ова намалување во најголем дел произлегува од трошоците за исправка на вредноста на финансиските средства (коишто се намалија за 140 милиони денари, или за 4,5%), за што најголем придонес има ослободувањето на исправката на вредноста на кредитите и пласманите (коешто е поголемо за 2.074 милиони денари во споредба со истиот период од претходната година), заради повисокиот износ на наплатените побарувања. Истовремено, банките го задржаа високото ниво на внимателност во однос на резервирањето на пласманите, што се потврдува со релативно високиот раст и на бруто-износот на исправката на вредноста на кредитите и пласманите, од 1.965 милиони денари, во споредба со истиот период од претходната година.

Нето-трошокот за исправка на вредноста на нефинансиските средства

Графикон бр. 76

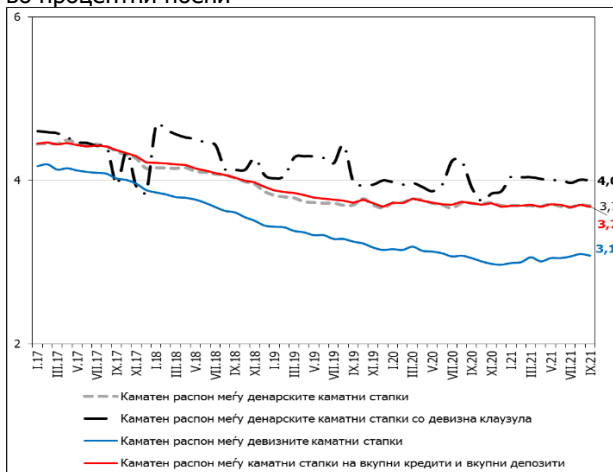
Активни (горе) и пасивни (долу) каматни стапки во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77

Каматен распон во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

се намали во однос на истиот период од 2020 година, за 66 милиони денари и заклучно со 30.9.2021 година, има третман на приходна ставка во износ од 41 милион денари. Ваквото движење произлегува од повисокото ослободување на исправка на вредноста на нефинансиските средства, а како резултат од продажба на преземен имот од една страна (за 40 милиони денари), но и поради помалите трошоци за исправка на вредноста, од друга страна (за 26 милиони денари).

2.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Трендот на намалување на активните и пасивните каматни стапки на банките продолжи. Така, пондерираната просечна активна каматна стапка на банките за првите девет месеци од 2021 година изнесуваше 4,6% и е пониска за 0,3 процентни поени, во споредба со истиот период од претходната година. Истовремено, се намали и пондерираната просечна пасивна каматна стапка, и тоа за 0,2 процентни поена, до нивото од 0,9%. Анализирани според валутните карактеристики, просечните каматни стапки кај сите валути бележат речиси идентично намалување, со малку посилен пад кај денарските каматни стапки, и кај кредитите, и кај депозитите.

Во услови на речиси идентично намалување на пондерираната просечна активна и пондерираната просечна пасивна каматна стапка, каматниот распон не забележа значителни промени, односно се стесни само за 0,04 процентни поени, во споредба со истиот период од претходната година.

АНЕКСИ